

วิเคราะห์วาทกรรมที่ตะวันตกมีต่อตะวันออกได้อย่างชัดเจนเพราะนิยายสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตัวละครหรือทัศนคติของผู้ประพันธ์ได้ชัดเจนยิ่งกว่าในภาพยนตร์

อย่างไรก็ตามภาพยนตร์ก็ยังคงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้เสพมากกว่าเพราะมีภาพและเสียงที่ทำให้รู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์จริงจึงทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตามไปได้มากกว่าการเสพสื่อแขนงอื่นๆ สำหรับภาพยนตร์นั้นการรับชมของผู้ชมจะถูกจำกัดอยู่โดยภาพที่ปรากฏบนจอ ภาพที่ปรากฏบนจอจึงเป็นตัวกำหนดขอบเขตการรับรู้ของผู้ชม ภาพที่ปรากฏนั้นก็จะเป็นภาพที่ผู้สร้างภาพยนตร์เลือกสรรมาแล้วเพื่อจะสื่อสารที่ตนต้องการจะสื่อให้กับผู้ชมและย่อมมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ชมด้วยเราจึงสามารถวิเคราะห์ภาพยนตร์โดยมุ่งไปที่องค์ประกอบทางภาพยนตร์ที่ผู้สร้างกำหนดขึ้นมาเพื่อจะสื่อแนวคิดบูรพาคตินิยมที่อยู่ในจิตใจได้สำนึกของคนตะวันตกได้เพราะการศึกษาองค์ประกอบดังกล่าวจะช่วยให้เรามองเห็นและเข้าใจวาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมที่ตะวันตกกระทำต่อตะวันออกได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4.9.1 การใช้สี

ในภาพยนตร์เรื่องนี้การใช้สีสื่อถึงความเป็นตะวันออกและความเป็นตะวันตกเป็นกลวิธีที่โดดเด่นที่สุด ผู้สร้างได้ใช้เฉดสีฟ้ากับฉากในประเทศตะวันตกซึ่งก็คือเมืองซีแอตเติล ประเทศสหรัฐอเมริกาและใช้เฉดสีน้ำตาลแดงกับฉากในประเทศตะวันออกซึ่งก็คือประเทศภูฏานและเนปาล โจอี บราวน์ (Joe Brown) ได้วิจารณ์การเลือกใช้โทนสีในภาพยนตร์ของแบร์โตลูชชีไว้

(...) as Bertolucci weaves between color-coded sections, cool blue for the western scenes, warm red-gold for those set in the ancient East⁷⁰

โรเจอร์ อีเบิร์ต (Roger Ebert) กล่าวถึงการใช้สีในภาพยนตร์เรื่องนี้ไว้เช่นกัน

The movie's color strategy, by cinematographer Vittorio Storaro, schematizes these flashbacks by drenching them in warm reds, oranges,

⁷⁰ Joe Brown, *Little Buddha* (PG) [Online]. (n.d.).

yellows and browns—as opposed to the chilly blues, grays and greens of the American scenes.⁷¹

การใช้สีที่แตกต่างกันในการสื่อความเป็นตะวันตกและตะวันออกนี้สื่อให้เห็นถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมของผู้กำกับการแสดงที่ยังคงมองว่าตะวันตกและตะวันออกมีความแตกต่างกันเพราะการใช้สีในลักษณะดังกล่าวสื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างตะวันตกและตะวันออกได้อย่างชัดเจน ตามความเห็นของผู้วิจารณ์การตีความว่าเจดสีน้ำตาลแดงที่ใช้กับประเทศตะวันออกสื่อถึงความอบอุ่นและความศักดิ์สิทธิ์ส่วนเจดสีฟ้าที่ใช้กับประเทศตะวันตกสื่อถึงความเย็นชานั้นไม่ถูกต้องเพราะหากแบร์โตลูซซีต้องการทำเช่นนั้นจริง ๆ ก็ควรจะให้ทุกสิ่งเกี่ยวกับตะวันออกมีเจดสีน้ำตาลแดงไม่ว่าสิ่งเหล่านั้นจะอยู่ในประเทศตะวันตกหรือประเทศตะวันออกก็ตามอย่างเช่น ตัวละครชาวตะวันออก ศูนย์ปฏิบัติธรรม หรือพระพุทธรูปที่ตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ในสหรัฐอเมริกา ผู้กำกับได้กำหนดให้สิ่งเหล่านี้มีเจดสีฟ้าอันแสดงให้เห็นว่าเขาให้ความสำคัญกับการใช้สีในการสื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างตะวันตกและตะวันออกตามแนวคิดบูรพาคตินิยมมากกว่า เช่นเดียวกับที่เมื่อตัวละครตะวันตกไปอยู่ในประเทศตะวันออก แบร์โตลูซซีก็ได้กำหนดให้ใช้เจดสีน้ำตาลแดง เช่น ตัวละครดินและเจสซี

หากผู้สร้างต้องการสื่อว่าเจดสีน้ำตาลแดงที่ใช้กับประเทศตะวันออกสื่อถึงความอบอุ่นและความศักดิ์สิทธิ์ส่วนเจดสีฟ้าที่ใช้กับประเทศตะวันตกสื่อถึงความเย็นชาจริงไม่ว่าสิ่งเกี่ยวกับตะวันออกจะอยู่ในซีกโลกไหนก็ควรจะคงสีเช่นนั้นไว้ในทำนองเดียวกันสิ่งที่เกี่ยวกับตะวันตกก็เช่นกัน

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าแบร์โตลูซซีหาได้ใช้เจดสีน้ำตาลแดงในการสื่อความอบอุ่นหรือใช้เจดสีฟ้าในการสื่อความเย็นชาไม่แต่เป็นการสื่อความแตกต่างระหว่างตะวันออกและตะวันตกตามแนวคิดบูรพาคตินิยม กล่าวคือ เจดสีน้ำตาลแดงที่ใช้กับประเทศตะวันออกสื่อถึงความไม่เจริญ ความล้าหลัง ความด้อยพัฒนาส่วนเจดสีฟ้าที่ใช้กับประเทศตะวันตกสื่อถึงความเจริญก้าวหน้า ความทันสมัย

⁷¹ Roger Ebert, *Little Buddha* [Online]. 1994.



ภาพประกอบที่ 2 จากในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ เมืองซีแอตเติล คณะของลามะ นอร์บูและลิซา ดินกับลิซา ศูนย์ปฏิบัติธรรม และพระพุทธรูปในพิพิธภัณฑ์ที่สหรัฐอเมริกาตามลำดับ

การใช้เจดสีฟ้าในการสื่อถึงความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ เทคโนโลยี และบ้านเมืองของประเทศตะวันตกของแบร์โดลูซึ้นนั้นสอดคล้องกับคำพูดของพระภิกษุชอมปาที่ผู้ประพันธ์นวนิยายกำหนดให้กล่าวถึงประเทศสหรัฐอเมริกาว่าเป็นโลกแห่งอนาคตซึ่งมีนัยว่าสหรัฐอเมริกาคือโลกที่เจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปมากกว่าโลกตะวันออกนั้นเองดังในประโยคที่ว่า “ที่ซึ่งทั้งสองจะโดยสารเครื่องบินข้ามมหาสมุทรไปยังอนาคตที่รู้จักกันว่า “อเมริกา”



ภาพประกอบที่ 3 จากในประเทศตะวันออก ได้แก่ บ้านเมืองในกรุงการูมาณทุ บรรดาหญิงสาวเมืองกรุกบิลพัสดุ์ ป่าในกรุกบิลพัสดุ์ และเจสซีที่กำลังนั่งอยู่บนเครื่องบินไปภูฏาน

ส่วนการใช้เจดสีน้ำตาลแดงในการสื่อถึงความไม่เจริญและความล้าหลังทั้งในด้านความคิดจิตใจและด้านวัตถุของประเทศตะวันออกเหมือนกับสมัยกลางตามมุมมองของผู้กำกับ การแสดงก็สอดคล้องกับคำบรรยายของผู้ประพันธ์นวนิยายเกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองของเมืองการูมาณ

หุซึ่งเป็นประเทศตะวันออกที่ว่า “ฉากหลังคือร้านรวงซึ่งเป็นบ้านในยุคกลางหลายหลัง” หรือกับคำบรรยายผู้คนในกรุงการูมาณหุว่าเหมือนคนยุคกลางดังที่ปรากฏในความคิดของเจสซีที่ว่า “ฉันเป็นคนอเมริกัน ฉันจะไม่ยอมให้คนในยุคกลางเห็นฉันร้องไห้หรอก” หรือความคิดของเจสซีที่ว่าเมืองการูมาณหุคือประเทศโลกที่สามดังในประโยคที่ว่า “เพียงเวลาแค่ 5 นาทีในโลกที่ 3 เจ้าแคว้นนั้นซึ่งสูงไม่ถึงไหล่เขาแย่งเอาเกมคอมพิวเตอร์ราคา 50 เหรียญ ไปจากเขา” หรือความคิดของดินที่ว่า “อย่างน้อยการูมาณหุก็คือโลกที่ 3” ซึ่งการใช้คำว่า “บ้านในยุคกลาง” “คนในยุคกลาง” หรือ “โลกที่สาม” ก็เป็นการสื่อให้เห็นว่าประเทศตะวันออกนั้นยังล้าหลัง ไม่เจริญเหมือนกับในยุคโบราณตะวันออกจึงน่าจะเป็นโลกแห่งอดีตที่ยังไม่เจริญก้าวหน้า แฉกต่างจากตะวันตกซึ่งถือว่าเป็นโลกแห่งอนาคต (the future) สำหรับผู้ประพันธ์นั่นเอง

4.9.2 การวางองค์ประกอบของภาพในโปสเตอร์

หากพิจารณาภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุตดา* ตามแนวคิดบูรพาคตินิยมการจัดวางองค์ประกอบของภาพมีลักษณะที่จะสื่อให้เห็นแนวคิดดังกล่าวเช่นกันดังจะเห็นได้จากภาพหน้าปกของภาพยนตร์ที่มีการกำหนดให้เจสซีซึ่งเป็นตัวละครเอกอยู่ตรงกลางภาพ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เจสซีดูมีความสำคัญและมีความโดดเด่น ยิ่งไปกว่านั้นการกำหนดให้เหล่าสามเณรยืนล้อมรอบตัวเจสซีก็ยิ่งทำให้ตัวละครเจสซีดูโดดเด่นมากยิ่งขึ้นไปอีก นอกจากนี้การใช้ภาพถ่ายมุมสูง (high angle) ที่ทำให้เห็นเป็นภาพเหล่าสามเณรทุกองค์ยืนหันหลังส่วนเจสซีเป็นผู้เดียวที่ยืนหันหน้ามาก็ยิ่งสื่อว่าความเป็นตะวันตกมีความสำคัญมากกว่าความเป็นตะวันออก



ภาพประกอบที่ 4 ภาพโปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง *Little Buddha*

ผู้สร้างยังกำหนดให้เจสซีแสดงสีหน้าที่เต็มไปด้วยความสงสัยว่าตนเป็นใคร คำตอบพิมพ์อยู่ใต้ภาพของเจสซีด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่คือคำว่า “LITTLE BUDDHA” ที่แปลว่า “พระพุทธเจ้าองค์น้อย” ซึ่งก็สื่อว่าเจสซีกับพระพุทธเจ้าคือบุคคลคนเดียวกันรวมทั้งยัง

เป็นพระเยซูอีกด้วยดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น การจัดวางองค์ประกอบของภาพในลักษณะนี้เมื่อเราเห็นแล้วก็จะเข้าใจทันทีว่าเจสซีก็คือพระพุทธรูปเจ้าแต่ยังเป็นเด็กอยู่นั่นเอง

นอกจากนี้ผู้สร้างยังใช้สีสื่อถึงความแตกต่างระหว่างตะวันตกและตะวันออกโดยเห็นได้จากการที่ผู้สร้างใช้สีโทนมืดกับตัวละครตะวันออกซึ่งเกิดจากการที่ผู้สร้างกำหนดให้เหล่าสามเณรทั้งหมดหันหลังทำให้เห็นศีรษะที่เป็นสีดำของตัวละครตะวันออก สีของจีวรที่เป็นสีแดงก็ได้มีการจัดให้ภาพดูย้อนแสงเพื่อเงาตกกระทบไปที่จีวรทำให้จีวรของเหล่าสามเณรกลายเป็นสีแดงมืด สำหรับตัวละครตะวันตกคือเจสซีกผู้สร้างใช้สีโทนสว่าง เมื่อต้องแสงที่ส่องมากระทบก็จะยิ่งสว่างไสวมากขึ้นทำให้ตัวละครยังมีความโดดเด่นแตกต่างยิ่งขึ้นไปอีกจากตัวละครตะวันออกอื่นๆ ในภาพทำให้การสื่อถึงความแตกต่างระหว่างตะวันออกและตะวันตกตามหลักการบุรพาคตินิยมชัดเจนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผมสีทองของเจสซีก็คือเป็นสีที่สื่อถึงความมีสติปัญญา ความศักดิ์สิทธิ์ ความน่าเคารพเลื่อมใสดูเดียวกับพระพุทธรูปเจ้านอกจากจะสื่อว่าตะวันตกมีความสูงส่งอย่างเห็นได้ชัดแล้วยังสื่อว่าคนตะวันตกเป็นผู้นำคนตะวันออกในการค้นพบความจริงของชีวิตซึ่งก็คือการค้นพบทางรอดตามความคิดของผู้กำกับนั่นเอง

การพิมพ์คำว่า “A TRIUMPH!” ซึ่งเป็นคำวิจารณ์ที่มาจากนิตยสารไทม์ได้ภาพของเจสซีนั่นก็เพื่อเป็นการยืนยันชัยชนะในด้านความเหนือกว่าของตะวันตก (เจสซี) ที่มีต่อตะวันออก (เหล่าสามเณร)

การสื่อว่าเจสซีก็คือพระพุทธรูปเจ้านั้นก็เป็นการบ่งบอกว่าตะวันตกมองว่าปรัชญาความคิดตะวันออกเป็นเรื่องราวที่ไกลตัว ไม่คุ้นเคย และอาจไม่น่าสนใจสำหรับคนตะวันตก ตะวันตกจึงต้องปรับเปลี่ยนปรัชญาความคิดตะวันออกให้อยู่บนพื้นฐานปรัชญาความคิดตะวันตกอันเป็นการยกระดับและเพิ่มคุณค่าให้กับปรัชญาตะวันออกตามแนวคิดบุรพาคตินิยมคือจึงได้มีการปรับเปลี่ยนหลักศาสนาพุทธให้เหมือนหลักศาสนาคริสต์

4.9.3 การใช้แสง (light)

การจัดแสงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้สร้างใช้ในการสื่อแนวคิดบูรพาคตินิยม กล่าวคือนอกจากผู้สร้างจะนำเสนอโครงเรื่องสองโครงเรื่องควบคู่กันไปตลอดทั้งเรื่องเพื่อสื่อให้เห็นว่าเจสซีและพระพุทธรเจ้าเป็นบุคคลคนเดียวกันแล้วผู้สร้างยังใช้หลักการจัดแสงเพื่อสื่อความหมายดังกล่าวด้วย

ในตอนต้นและตอนกลางของโครงเรื่องหลักที่เป็นเรื่องราวของเจสซีและของโครงเรื่องรองที่เป็นเรื่องราวของพระพุทธรเจ้าผู้สร้างจะใช้แสงน้อยกับฉากในช่วงนี้เพื่อให้ภาพที่ออกมาดูทึมๆ เพื่อเป็นการสื่อถึงความมืดมนในการหาทางออกของปัญหาหรือปัญหายังไม่ได้รับการคลี่คลายนั่นเอง นั่นคือ เมื่อผู้กำกับเล่าเรื่องของเจสซีในช่วงตอนต้นและตอนกลางฉากที่ปรากฏจะทึมๆ ไม่ว่าจะเป็นฉากในบ้านของเจสซี ศูนย์ปฏิบัติธรรม รอราง บนเครื่องบิน ฉากที่ไปเที่ยวในเมืองกยามาณู หรือฉากในสวนลับของคิตา เป็นต้น เช่นเดียวกับกับเรื่องราวของพระพุทธรเจ้าในตอนต้นและตอนกลางฉากที่ปรากฏจะทึมๆ ตลอดแม้แต่ในฉากที่พระองค์ผจญมาร อย่างไรก็ตามฉากที่พระเจ้าสุทโธณะทรงยื่นพระพักตร์แอบดูเจ้าชายสิทธัตถะที่ทรงกำลังเสด็จออกจากพระราชวังเพื่อชมโลกภายนอกโดยที่มีเงาพาดผ่านพระพักตร์ของพระองค์ครั้งพระพักตร์ก็สื่อว่าพระองค์ทรงกำลังปกปิดความจริงเรื่องความแก่และความตายไว้ไม่ให้พระโอรสทรงทราบเพราะพระองค์ทรงสั่งให้ทหารนำคนเจ็บ คนชรา และคนตายให้ออกไปให้พ้นทางเสด็จประพาสของพระโอรสนั่นเองแต่เมื่อเรื่องราวทั้งของเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะดำเนินไปถึงตอนปลายผู้กำกับจะใช้แสงมากกับฉากในช่วงนี้เพื่อให้ภาพออกมาดูสว่างเพื่อสื่อว่าปัญหาอุปสรรคของตัวละครทั้งคู่สามารถดูสว่างไปใจด้วยดีในที่สุด กล่าวคือ ในฉากที่สามะณธวัชได้แสดงความเคารพเจสซีที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นลามะตอร์เจผู้กำกับจะกำหนดให้ใช้แสงมากรวมทั้งใช้ภาพถ่ายแบบกลางแจ้งในมุมกว้างในช่วงนี้เพื่อให้ภาพที่ออกมาดูสว่าง เช่นเดียวกับฉากที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงชนะมารได้แล้วแสงสว่างก็จะค่อยๆ ปรากฏออกมาจนไล่ความมืดไปจนหมดและก็ได้มีฉัพพรรณรังสีปรากฏอยู่รอบกายพระองค์ซึ่งสื่อว่าพระองค์ทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเองซึ่งก็เป็นการถ่ายภาพแบบกลางแจ้งในมุมกว้างเช่นกัน

การที่ผู้กำกับใช้วิธีการจัดแสงเช่นนี้ยังทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาเรื่องราวที่ว่าเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะคือบุคคลคนเดียวกันที่ผู้สร้างต้องการจะสื่อให้เห็นเด่นชัดในความ

คิดของผู้ชมมากยิ่งขึ้นตามที่ผู้สร้างได้บิดเบือนปรัชญาความคิดตะวันออกให้เป็นไปตามแบบตะวันตกตามหลักบรรพาคตินิยมนั่นเอง

4.9.4 การเลือกผู้แสดง

ในการเลือกนักแสดงรับบทพระพุทธเจ้าหากผู้กำกับต้องการให้มีความสมจริงก็ควรเลือกนักแสดงที่เป็นชาวอินเดียซึ่งจะเหมาะกับบทพระพุทธเจ้าที่เป็นชาวอินเดียมากกว่าการให้นักแสดงชาวตะวันตกอย่างคีนุ รีฟส์รับบท ยิ่งไปกว่านั้นนักแสดงเด็กชาวตะวันตกที่รับบทเจสซีก็ได้เลือกเด็กที่ดูน่ารักและมีเสน่ห์ทำให้ดูโดดเด่นกว่านักแสดงเด็กชาวตะวันออกที่รับบทราซูลและคิตาที่ดูสกปรกมอมแมม ไม่มีเสน่ห์ดึงดูดเท่าเจสซี จากที่กล่าวมานี้เราก็จะเห็นได้ว่าผู้สร้างไม่ได้สร้างภาพยนตร์ที่ส่งเสริมเชิดชูพระพุทธศาสนาแต่ได้บิดเบือนบุคคลในพระพุทธศาสนาอันเป็นไปตามแนวคิดบรรพาคตินิยม

4.9.5 การใช้มุมกล้องแบบออบเจกตีฟ (objective camera angle)

ในนิยายเรื่อง *ลิตเติล บุดดา* ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องด้วยสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่ 3 (omniscient point of view) ซึ่งเป็นกลวิธีที่ผู้ประพันธ์รู้เหตุการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในเรื่องและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครทุกตัวโดยผู้ประพันธ์จะทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องราวทั้งหมดแต่ผู้ประพันธ์หรือผู้เล่าเรื่องนี้จะไม่อยู่ในเรื่องและจะไม่กล่าวถึงตัวเองด้วย กลวิธีดังกล่าวนี้ถ้าเป็นในภาพยนตร์จะใช้การเล่าเรื่องด้วย “มุมออบเจกตีฟ” (objective camera angle) อันเป็นการใช้มุมกล้องถ่ายจากรอบนอกของเหตุการณ์หรือการแสดงทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนกับว่าเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้น ในบางครั้งจะเรียกมุมกล้องประเภทนี้ว่า “มุมคนดู” มุมกล้องประเภทนี้จะมีความเป็นกลางเพราะตัวแสดงทุกตัวจะไม่รู้สึกตัวว่ามีผู้อื่นแอบดูอยู่ ด้วยเหตุนี้ตัวแสดงจะหันมามองกล้องไม่ได้เพราะถ้าตัวแสดงมอมมายังกล้อง คนดูก็จะรู้สึกเหมือนถูกรบกวน

ในภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคตา* ผู้กำกับการแสดงก็ได้ใช้มุมมองแบบออบเจ็คตีฟเป็นส่วนใหญ่ทำให้ผู้ชมรู้สึกราวกับว่ากำลังสังเกตความเป็นไปของตัวละครในเรื่องเหมือนกับเวลาอ่านนวนิยายเรื่องนี้

เนื่องจากเทคนิคการใช้มุมมองในลักษณะดังกล่าวในภาพยนตร์จะมีผลทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าเรื่องราวที่ตนกำลังรับชมอยู่เบื้องหน้านั้นเป็นเรื่องที่กำลังเกิดขึ้นจริง ๆ แนวคิดบูรพาคตินิยมที่แฝงมากับภาพยนตร์จึงสื่อเข้าไปถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ชมได้ง่ายยิ่งขึ้นจนอาจทำให้เกิดการครอบงำทางพฤติกรรม ความคิด รวมถึงจิตใจสำนึกของผู้ชมในเรื่องของแนวคิดบูรพาคตินิยมได้ในที่สุด

4.9.6 การจัดวางองค์ประกอบภาพ

การนำเสนอแนวความคิดบูรพาคตินิยมผ่านทางองค์ประกอบภาพในภาพยนตร์เรื่องนี้พบได้ตั้งแต่ในตอนเริ่มเรื่องเป็นการเล่าถึงสถานที่ในประเทศตะวันออกคือ วัดปาโร ประเทศภูฏาน (Paro Monastery, Bhutan) จะเห็นได้จากภาพที่มีการใช้เจดสีน้ำตาลแดงในการสื่อถึงความเก่าแก่ ความเป็นโบราณ และความล้าหลังของประเทศตะวันออกอันเข้ากันกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดที่ดูเก่าแก่ โบราณ ไม่ใช่เป็นแบบสมัยใหม่



ภาพประกอบที่ 5 วัดปาโร ประเทศภูฏาน

นอกจากนี้วัดแห่งนี้ยังตั้งอยู่กลางหุบเขาที่รายล้อมไปด้วยที่อยู่อาศัยของผู้คนซึ่งตั้งอยู่อย่างไม่เป็นระเบียบซึ่งก็สื่อให้เห็นถึงความไม่เป็นระเบียบ ความห่างไกลความเจริญเนื่องจาก

* อ่านคำศัพท์ภาพยนตร์ได้ในปิยกุล เสวฬยศิริ, *การวางมุมมอง* (กรุงเทพ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528) และประวิทย์ แต่งอักษร, *มาทำหนังกันเถอะ*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพ : แพรวเอนเตอร์เทน, 2542)

อยู่กลางหุบเขาที่แทบจะตัดขาดจากโลกภายนอกตามแนวคิดแบบบูรพาคตินิยมนั่นเอง ภาพในฉากนี้ยังมีลักษณะเป็น “ภาพไกล” (long shot/LS) อยู่ในระดับสายตาจนเกือบจะเป็นมุมสูง (high angle) ภาพในลักษณะนี้จะเป็นการเปิดเผยให้เห็นสภาพของสถานที่เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกคุ้นเคยและรู้ถึงความกว้างและขนาดของฉากหรือสถานที่ทำให้เห็นถึงความโบราณ ความล้าหลังที่มาเสนอนั้นมีความเด่นชัดมากขึ้น



ภาพประกอบที่ 6 ถนนไฮเวย์และทางด่วนในเมืองซีแอตเติล

ฉากต่อมาเป็นฉากของถนนไฮเวย์และทางด่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา ในภาพจะเห็นได้ว่าการใช้เจดสีฟ้าสื่อถึงความทันสมัยและความเจริญของประเทศตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกาซึ่งเข้ากับถนนไฮเวย์และทางด่วนอันเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญก้าวหน้าในด้านการคมนาคมขนส่งอันสะดวกและรวดเร็วของประเทศตะวันตก นอกจากนี้ถนนไฮเวย์และทางด่วนนี้ยังรายล้อมไปด้วยตึกสูงระฟ้าจำนวนมากอันสื่อให้เห็นถึงความเจริญและความมีอารยธรรมของสหรัฐอเมริกา อีกทั้งท้องฟ้าก็เป็นสีครามสดใส ปราศจากหมู่เมฆซึ่งก็สื่อถึงความเป็นสมัยใหม่และความก้าวหน้าของประเทศตะวันตก ฉากในภาพนี้ยังเป็นภาพไกลเช่นเดียวกับฉากก่อนหน้านี้ เพื่อให้ความเป็นสมัยใหม่ ความทันสมัยที่ผู้กำกับต้องการจะสื่อเด่นชัดยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้โดยรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่าฉากในประเทศตะวันตกนี้เป็นการให้ภาพที่ขัดแย้งกับฉากในประเทศตะวันออกก่อนหน้านี้ซึ่งทำให้ความด้อยพัฒนา ความล้าหลังของประเทศตะวันออกที่ผู้สร้างต้องการจะสื่อให้เห็นมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นอันเป็นไปตามหลักการบูรพาคตินิยมนั่นเอง



ภาพประกอบที่ 7 พระภิกษุชอมปากำลังนั่งสัปหงกบนรถยนต์

ภาพนี้เป็นภาพของพระภิกษุชอมปากำลังนั่งสัปหงกไปตลอดทางอันบ่งบอกถึงลักษณะนิสัยของคนตะวันออกในแนวคิดบูรพาคตินิยม นั่นคือ ไม่กระตือรือร้น จ้วงเหวหา

นอนอยู่ตลอดเวลาตามที่ได้อธิบายไว้แล้วในตอนต้น ภาพนี้เป็น “ภาพถ่ายใกล้เฉพาะศีรษะ” (head close-up) ด้วยการโฟกัสภาพไปยังพระภิกษุชอมปาทำให้ตัวละครนี้มีความเด่นและมีขนาดใหญ่กว่าลามะนอร์บูที่ขำเสียงมองอยู่ข้าง ๆ ทั้งนี้เพราะผู้กำกับต้องการสื่อแนวคิดบูรพาคตินิยมผ่านตัวละครพระภิกษุชอมปานั้นเอง



ภาพประกอบที่ 8 ลามะดอร์เจสวมเลื้อและกางเกงยีนส์

ภาพนี้เป็นภาพลามะดอร์เจซึ่งสวมเลื้อและกางเกงยีนส์แบบตะวันตกอันมีนัยยะที่ผู้กำกับแฝงไว้ว่าตะวันตกยอมรับว่าตะวันตกนั้นเหนือกว่าและดีกว่าตามหลักการบูรพาคตินิยม ดังนั้นแทนที่พระภิกษุชองลามะดอร์เจจะสวมผ้าคลุมแบบลามะอันเป็นข้อบัญญัติสำหรับพระภิกษุสงฆ์ที่ให้นั้นการปฏิบัติตนอย่างเรียบง่ายเพื่อเป็นการละทิ้งสวมชุดยีนส์แบบตะวันตกอันเป็นการปฏิบัติตนของผู้ยังมีกิเลสอยู่ นอกจากนี้สีฟ้าของชุดยีนส์ที่ลามะดอร์เจสวมใส่นั้นก็สื่อถึงความเป็นตะวันตกอันดีความได้ในอีกระดับหนึ่งว่าชาวตะวันตกยอมรับความตะวันตกไว้กับตนเองอย่างศิโรราบ ภาพนี้เป็น “การถ่ายภาพในลักษณะที่เป็นภาพขนาดกลาง” (medium shot) ซึ่งจะเข้าใกล้ตัวผู้แสดงพอที่จะทำให้ผู้ชมเห็นชัดถึงสีหน้า ท่าทาง การเคลื่อนไหว และรายละเอียดของเครื่องแต่งกาย การถ่ายภาพในลักษณะเช่นนี้ย่อมช่วยให้ผู้กำกับสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมผ่านตัวละครลามะดอร์เจได้เป็นอย่างดีทีเดียว



ภาพประกอบที่ 9 พระภิกษุเค็มโป เห็นชินในขณะนั่งโยกตัวไปมาขณะนั่งสนทนา

ภาพนี้พระภิกษุเค็มโป เห็นชินในขณะนั่งสนทนาจะโยกตัวไปมาหรือไม่ก็จะหลุดลุ่ยผุดนั้งคล้ายกับเด็กๆ ซึ่งเป็นการสื่อสารของผู้กำกับมายังผู้ชมว่าคนตะวันตกมีลักษณะเหมือนเด็กที่มีความอ่อนแอกว่าตะวันตกตามหลักการบูรพาคตินิยม ภาพนี้เป็น “ภาพถ่ายขนาดไกลปานกลาง” (medium long shot) หรือ “ภาพฟูล ช็อต” (full shot) ซึ่งทำให้ผู้ชมสามารถเห็นนัก

แสดงได้ทั้งตัวจึงทำให้มองเห็นการกระทำอันสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมของตัวละครพระภิกษุเต็มไป เห็นชั้นได้อย่างชัดเจน



ภาพประกอบที่ 10 เจสซีสวมหน้ากากแบบอิเบตที่ตัวเอง

ภาพเจสซีสวมหน้ากากแบบชาวอิเบตที่มักสวมหน้ากากเวลาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและมีนิสัยชอบดึงหูซ้ายแบบลามะดอร์เจมีความหมายแฝงตามที่คุณสร้างต้องการจะสื่อว่าชาติก่อนเจสซีอาจเคยเกิดเป็นลามะดอร์เจซึ่งเป็นชาวอิเบต การที่คุณสร้างกำหนดให้เด็กชาวตะวันตกเคยเกิดเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณอันยิ่งใหญ่ของชาวตะวันออกก็เป็นการสื่อว่าตะวันตกมีความเหนือกว่า ยิ่งใหญ่กว่าตะวันออกตามแนวคิดบูรพาคตินิยมนั่นเอง ด้วยเหตุนี้การจะสื่อนัยยะดังกล่าวผู้กำกับจึงถ่ายภาพแบบ “ภาพใกล้ปานกลาง” (medium close-up) อันเป็นภาพมุมต่ำซึ่งจะช่วยเน้นถึงความยิ่งใหญ่ของเจสซีผู้เคยเกิดเป็นลามะดอร์เจอันมีความหมายแฝงถึงความยิ่งใหญ่ของตะวันตกที่มีต่อตะวันออกนั่นเอง



ภาพประกอบที่ 11 ลามะนอร์บูคุยกับเจสซี

ในฉากถัดมาเป็น “ภาพซึ่งถ่ายข้ามไหล่จากผู้แสดงคนหนึ่งไปยังผู้แสดงอีกคนหนึ่ง” (over the shoulder shot) ซึ่งทำให้ผู้ชมรู้ว่านักแสดงทั้งสองอยู่ห่างกันไม่มากนักประกอบกับการใช้ภาพมุมสูงและการโฟกัสไปที่หน้าลามะนอร์บูเพื่อแสดงว่าลามะนอร์บูอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าเจสซี เนื่องจากเจสซีเคยเกิดเป็นลามะดอร์เจซึ่งเป็นพระอาจารย์คนสำคัญแห่งอิเบตผู้กำกับจึงกำหนดตำแหน่ง (blocking) ของตัวละครให้อยู่สูงกว่าลามะนอร์บูซึ่งการจัดตำแหน่งของตัวละครในลักษณะนี้มีนัยยะสื่อว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออกตามแนวคิดบูรพาคตินิยม



ภาพประกอบที่ 12 พระกุมารสิทธิดะเสด็จพระราชดำเนินพร้อมกับดอกบัวผุดขึ้นตามรอยพระบาท

ภาพพระกุมารสิทธิดะเสด็จพระราชดำเนินโดยมีดอกบัวผุดบานขึ้นตามรอยพระบาทนั้นเป็นแนวแฟนตาซีที่ผู้สร้างใช้เพื่อจะสื่อว่าพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าเป็นเพียงเรื่องแต่งที่เกิดจากจินตนาการเช่นเดียวกับเทพนิยายตะวันตกที่มีเรื่องราวของเวทมนตร์ สิ่งเหนือธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอันเป็นไปตามแนวคิดบูรพาคตินิยม จากนั้นเป็น “การถ่ายภาพโคลส อัป” (close-up) เพื่อจะเน้นให้เห็นถึงแนวคิดดังกล่าวของผู้กำกับ



ภาพประกอบที่ 13 อสิตะดาบสเดินทางมาพบพระกุมารสิทธิดะ

อสิตะดาบสได้เดินทางมาหาพระกุมารสิทธิดะเพราะได้รับการแจ้งจากเทวทูตถึงการประสูติของพระองค์และได้พบกับพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางมายาซึ่งสอดคล้องกับเรื่องราวในคัมภีร์ไบเบิลที่เหล่าคนเลี้ยงแกะได้รับการแจ้งจากทูตสวรรค์ถึงการมาประสูติของพระเยซูจึงได้เดินทางไปหาพระเยซูและได้พบกับโจเซฟและมารีจากนี้จึงแสดงให้เห็นว่าผู้กำกับชาวตะวันตกมองว่าตนเป็นผู้มีความเหนือกว่าตามหลักการบูรพาคตินิยมจึงมีสิทธิที่จะปรับเปลี่ยนปรัชญาความคิดตะวันตกให้อยู่บนพื้นฐานปรัชญาความคิดแบบตะวันตก จากนั้นเป็น “ภาพใกล้ศีรษะและหัวไหล่” (head and shoulder close-up) ซึ่งถ่ายข้ามไหล่ตัวแสดงหนึ่งไปยังอีกตัวแสดงหนึ่งเพื่อสื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงทั้งสองที่แสดงโต้ตอบกันมีระยะห่างพอควร ภาพมุมสูงแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอสิตะดาบสที่อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าและพระเจ้าสุทโธทนะที่อยู่ในฐานะที่สูงกว่า



ภาพประกอบที่ 14 เจ้าชายสิทธิดะทรงกำลังกรแส

ภาพนี้แสดงให้เห็นว่าเจ้าชายสิทธิดะทรงมีความรู้สึกเศร้าสะเทือนใจเกี่ยวกับเรื่องความตายมากกว่าความทุกข์ในรูปแบบอื่นเพราะความทุกข์อันเกิดจากความตายนี้ได้ทำให้เจ้าชายสิทธิดะถึงกับทรงหลั่งน้ำพระเนตรออกมาอย่างเศร้าโศกสะเทือนใจพร้อมกับทรงหยิบเอาซีเถ้าที่เหลือจากการเผาศพไปด้วยซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้กำกับต้องการนำเสนอว่าความตายเป็นทุกข์ ทั้งนี้ศาสนาคริสต์เชื่อว่าความตายเป็นคำสาปที่พระเจ้าได้มอบให้กับมนุษย์อื่นเนื่องมาจากการไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งของพระเจ้าของอาดัมและอีฟ มนุษย์คู่แรกของโลก ที่ได้แอบกินผลไม้แห่งปัญญา ดังนั้นภาพนี้จึงแสดงให้เห็นว่าผู้กำกับชาวตะวันตกได้ปรับเปลี่ยนหลักพุทธศาสนาให้อยู่บนพื้นฐานหลักคริสต์ศาสนา ประโยคที่พระองค์ทรงตรัสว่า “They were him and he was them.” ในขณะที่ทรงหยิบซีเถ้าของศพขึ้นมาเป็นการสื่อให้เห็นถึงความเชื่อแบบคริสต์ศาสนาอย่างชัดเจนที่ว่าในที่สุดแล้วมนุษย์ทุกคนก็ต้องตายและกลับกลายเป็นเถ้าธุลีตามเดิมดังสำนวนที่ว่า “เถ้าสู่เถ้า ธุลีสู่ธุลี” (Ashes to ashes. Dust to dust.) ที่มีที่มาจากเรื่องราวในคัมภีร์ไบเบิลที่ว่าพระเจ้าได้สร้างอาดัมซึ่งเป็นมนุษย์คนแรกของโลกขึ้นมาจากเถ้าธุลีและเมื่อมนุษย์ตายลงไปร่างกายก็จะเน่าเปื่อยผุพังกลายเป็นเถ้าธุลีดังเดิม



ภาพประกอบที่ 15 ศพที่กำลังถูกเผาจนเห็นซี่โครง

ภาพของศพถูกเผาบนเชิงตะกอนจนเหลือแต่ซี่โครงซึ่งเป็นฉากเกี่ยวกับความตายนี้เป็นการแพนกล้องซูมภาพในระยะใกล้และเป็นฉากที่ปรากฏนานถึง 3.94 นาที ซึ่งนานกว่าฉากที่แสดงถึงความเจ็บและความชรา การที่ผู้กำกับทำเช่นนี้ก็แสดงว่าต้องการเน้นถึงเรื่องความตายเพราะถือว่าความตายเป็นความทุกข์ตามความเชื่อของทั้งคริสต์ศาสนาและพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน



ภาพประกอบที่ 16 ซี่งเฝ้าที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงฉวยติดพระหัตถ์มา
และเจ้าชายสิทธัตถะทรงกำลังป้ายซี่งเฝ้าใส่พระหัตถ์พระเจ้าสุทโธทนะ

นอกจากนี้ภาพเจ้าชายสิทธัตถะทรงคว่ำซี่งเฝ้าอันเป็นสัญลักษณ์แห่งความตายของมนุษย์จากศพติดมือและทรงนำไปป้ายพระหัตถ์ของพระบิดาโดยผู้กำกับได้ถ่ายภาพพระยะใกล้ก็แสดงให้เห็นว่าผู้กำกับต้องการจะเน้นย้ำว่าความตายเป็นความทุกข์ซึ่งก็สอดคล้องกับที่ผู้กำกับได้กำหนดให้มีเรื่องของความตายปรากฏอยู่เสมอมาตั้งแต่ต้นจนจบภาพยนตร์ กล่าวคือ ในตอนต้นเรื่องจะมีภาพของแพะถูกหินกระเด็นมาตัดศีรษะตาย การตายของลามะดอร์เจที่ทำให้ลามะนอร์บูต้องมาค้นหาวางกลับชาติมาเกิดของท่าน เมื่อมาถึงตอนกลางเรื่องก็จะกล่าวถึงการฆ่าตัวตายของอ๊วน เพื่อนสนิทของดินเนื่องจากธุรกิจล้มละลาย ความตายของพระนางมายาและความตายที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงได้เห็นเป็นครั้งแรก ในตอนปลายก็เป็นความตายของลามะนอร์บู ด้วยเหตุนี้ภาพความตายที่ปรากฏอยู่ตลอดทั้งเรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นว่าผู้กำกับต้องการจะสื่อว่าความตายเป็นทุกข์ (Death is suffering.) ตามความเชื่อแบบศาสนาคริสต์



ภาพประกอบที่ 17 ประตูกำลังเปิดออก

ภาพประตูที่กำลังเปิดออกด้วยอำนาจของเทพเจ้าที่ต้องการช่วยให้เจ้าชายสิทธัตถะทรงเสด็จหนีออกจากวังเพื่อไปผนวชได้ก็แสดงให้เห็นถึงความเชื่อแบบตะวันตกที่ว่าเหล่าเทพเจ้ามักจะคอยช่วยเหลือมนุษย์ผู้กำลังเดือดร้อนดังที่ปรากฏในเทพตำนานกรีก-โรมันหรือในคัมภีร์ไบเบิลซึ่งในนวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์จะใช้คำว่า “the gods” ซึ่งเป็นคำที่ใช้หมายถึงเทพตะวันตก ส่วนเทพตะวันออกหรือเทวดาจะใช้คำว่า “Deva” ภาพประตูนี้เป็นภาพพระยะใกล้ซึ่งแสดงว่าผู้

สร้างต้องการเน้นถึงพลังอำนาจของเทพเจ้าที่มีเหนือมนุษย์ตามความเชื่อของคนตะวันตกและว่าผู้สร้างได้ปรับเปลี่ยนความเชื่อแบบพุทธศาสนาให้เป็นแบบคริสต์ศาสนา



ภาพประกอบที่ 18 พญางูกำลังแผ่แม่เบี้ยปกพระเศียรเจ้าชายสิทธัตถะ

พญางูกำลังแผ่แม่เบี้ยปกคลุมบนพระเศียรเจ้าชายสิทธัตถะไม่ให้ทรงเปียกฝน เป็นเรื่องราวของสิ่งเหนือธรรมชาติอันเป็นลักษณะหนึ่งของแนวแฟนตาซีที่ผู้สร้างใส่เข้ามาเพื่อสื่อว่าปรัชญาความคิดของตะวันตกก็มีลักษณะเหมือนตำนานที่เล่าขานกันมาโดยปราศจากความจริงตามหลักการบูรพาคตินิยมนั่นเอง



ภาพประกอบที่ 19 สภาพการจราจรที่สับสนวุ่นวายในเมืองการูมาณฑุ

ภาพนี้คือเมืองการูมาณฑุ ประเทศเนปาล การจราจรที่ดูวุ่นวายสับสน ถนนสำหรับรถวิ่งซึ่งไม่ใช่ถนนลาดยางและเต็มไปด้วยผู้คนเดินไปมาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นภาพที่ผู้กำกับใช้สื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออกหรือสภาพบ้านเมืองตะวันตกเป็นระเบียบและเจริญมากกว่านี้ นั่นคือ การจราจรในตะวันตกจะเป็นระเบียบ ถนนก็เป็นถนนลาดยางอย่างดีซึ่งไม่มีผู้คนลงมาเดินปะปนอยู่กับรถที่กำลังแล่นอยู่บนถนนเพราะมีทางเดินเท้าสำหรับคนเดินเท้า



ภาพประกอบที่ 20 ราชาและพี่ชายกำลังเดินร่ำ

เด็กชายชาวตะวันออกซึ่งแต่งกายสกปรกมอมแมมเดินไปตามจังหวะเครื่องดนตรีโบราณซึ่งเป็น “ภาพขนาดไกลปานกลาง” (medium long shot) ที่ทำให้ผู้ชมสามารถเห็นตัวผู้แสดงทั้งตัวก็เป็นอีกภาพหนึ่งที่ถูกกำกับใช้สื่อแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าชาวตะวันออกล้าหลัง ด้อยพัฒนา



ภาพประกอบที่ 21 พี่ชายของราชูกำลังขโมยเกมคอมพิวเตอร์ของเจสซี

เจสซีซึ่งกำลังถูกพี่ชายของราชูกำลังขโมยเกมคอมพิวเตอร์ไปนั้นเป็นการถ่ายภาพใกล้ เพราะผู้กำกับต้องการเน้นถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมซึ่งสื่อผ่านภาพนี้ที่ว่าคนตะวันออกมีนิสัยขี้ขโมย



ภาพประกอบที่ 22 สภาพบ้านเมืองในกรุงการุณาณทุ

ภาพนี้เป็น “ภาพไกล” (long shot) เพราะผู้สร้างต้องการให้ผู้ชมเห็นถึงสภาพบ้านเมืองของประเทศตะวันออกซึ่งดูโบราณและเก่าผู้ฟังเหมือนบ้านเมืองในยุคกลาง เพื่อสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าบ้านเมืองของตะวันออกไม่เจริญ ล้าหลังกว่าประเทศตะวันตก



ภาพประกอบที่ 23 การปั่นเครื่องปั่นดินเผาด้วยมือ

ภาพการปั้นเครื่องปั้นดินเผาด้วยมือซึ่งผู้กำกับจงใจใช้ภาพใกล้เคียงเพื่อเป็นการเน้นและสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันออกเป็นประเทศที่ยังต้องพัฒนาอยู่เพราะยังคงใช้แรงงานคนในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาซึ่งตรงข้ามกับในประเทศตะวันตกที่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่



ภาพประกอบที่ 24 ดินกำลังซ่อมรถ

ดินกำลังพยายามซ่อมรถที่เสียอย่างชะมัดเขม้นซึ่งตรงข้ามกับชายชาวตะวันตกที่นั่งเฉย ไม่พยายามที่จะแก้รถที่เสียเพราะเชื่อว่าเป็นกรรมเก่าซึ่งเป็นการสื่อของผู้สร้างว่าเวลาที่มนุษย์เรามีปัญหาชาวตะวันตกจะใช้สติปัญญาและศักยภาพของความเป็นมนุษย์ในการที่จะแก้ไขปัญหส่วนชาวตะวันตกจะไม่ทำอะไรทั้งสิ้นเพราะเชื่อว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากกรรมเก่าที่เคยทำไว้อันซึ่งเท่ากับเป็นการดูถูกคนตะวันออกว่าไร้สติปัญญาและปราศจากซึ่งความพยายามที่จะจัดการกับปัญหา การที่ผู้สร้างกำหนดให้ตัวละครตะวันออกมองว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาจากกรรมเก่าแสดงว่าผู้สร้างขาดความลึกซึ้งในเรื่องหลักกรรม ทั้งนี้เนื่องจากตามหลักพุทธศาสนาทุกสิ่งดำเนินไปตามเหตุและปัจจัย ด้วยเหตุนี้หากว่ารถเสียก็ต้องหาเหตุปัจจัยที่ทำให้รถเสียให้เจอและจัดการแก้ไขที่ตัวเหตุปัจจัยนั้นรถก็จะกลับมาวิ่งได้เช่นเดียวกับหลักอริยสัจสี่ที่สอนว่าการดับทุกข์ต้องดับที่ตัวต้นเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ซึ่งเป็นการสอนให้มนุษย์เราเมื่อเวลาที่มีปัญหาก็ให้ลองหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาและเมื่อหาเจอแล้วก็ให้ใช้สติปัญญาคิดหาวิธีที่จะใช้แก้ไขปัญหานั้น ไม่ใช่คิดแต่เพียงว่าเป็นกรรมเก่าจนไม่ยอมจัดการใดๆ เลย ด้วยเหตุนี้จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าผู้กำกับไม่เข้าใจในหลักกรรมที่แท้จริงแต่กลับตีความออกมาอย่างผิวเผินว่าเรื่องหลักกรรมเป็นเพียงความเชื่อที่มลายู ปราศจากเหตุผลของคนตะวันออกซึ่งเห็นได้จากการให้ตัวละครตะวันออกนั่งจ่อมือจ่อเท้าไม่ยอมทำอะไรเพราะมีความเชื่อที่มลายูเช่นนี้ซึ่งเป็นการให้ภาพในเชิงลบของชาวตะวันออก



ภาพประกอบที่ 25 เหล่าธิดาทั้งห้าของพญามารกำลังมายั่วยวนเจ้าชายสิทธัตถะ และธิดาหนึ่งในห้าคนของพญามาร

ธิดาทั้งห้าของพญามารซึ่งกำลังพยายามยั่วยวนเจ้าชายสิทธัตถะให้เกิดความรู้สึกหลงใหลและความกำหนัดจนไม่สามารถบรรลุสังขารมได้เป็นการใช้ภาพขนาดใกล้เคียงกลางซึ่งทำให้ผู้ชมมองเห็นนักแสดงได้ทั้งตัวและใช้ภาพระยะใกล้ระดับสายตาที่ทำให้สามารถมองเห็นสายตาที่กำลังขม้ายตามองของธิดาหนึ่งให้ทำอันเป็นการสื่อให้เห็นถึงจิตที่ยั่วยวนประกอบกับทำนองตะแสงพร้อมกับมือเกาะกุมคนโทน้ำไว้ในทำนองเชิญชวนก็ยังสื่อให้เห็นถึงความหมายในเชิงสังวาสทั้งสิ้นเพื่อจะสื่อให้เห็นถึงแนวคิดบุรพาคตินิยมที่เห็นว่าสตรีชาวตะวันตกเป็นสัญลักษณ์ทางเพศสำหรับไวปรนเปรอบุรุษเท่านั้น



ภาพประกอบที่ 26 พญามารกำลังเกรี้ยวกราดและเหล่าธิดาพญามารกำลังถูกลมพัดพัดโหมใส่

เหตุการณ์ช่วงที่เจ้าชายสิทธัตถะกำลังจะทรงตรัสรู้ผู้สร้างภาพยนตร์ได้ใช้แนวแฟนตาซีเพื่อสื่อถึงแนวคิดบุรพาคตินิยมที่ว่าเรื่องราวเกี่ยวกับตะวันตกเป็นเพียงตำนานที่ปราศจากข้อเท็จจริงเพราะเต็มไปด้วยเรื่องราวของสิ่งเหนือธรรมชาติ เวทมนตร์คาถา ภูติผีปิศาจซึ่งเหมือนกับเทพนิยายสำหรับเด็กตั้งแต่ตอนที่พญามารกำลังโกรธเกรี้ยวที่ธิดาของตนยั่วยวนเจ้าชายสิทธัตถะไม่สำเร็จซึ่งเป็นเหตุให้เกิดลมที่เจือด้วยพิษพัดพาเอาร่างกายของธิดามารสลายกลายเป็นฝุ่นซึ่งสื่อถึงเรื่องของเวทมนตร์คาถา



ภาพประกอบที่ 27 พระพุทธเจ้าผจญมารและธนูไฟที่กำลังกลายเป็นดอกไม้

หรือจะเป็นฉากตอนที่พระพุทธเจ้าทรงผจญกับอภิมหากองทัพมารที่ใช้ธนูไฟยิงเข้าใส่พระองค์แต่ด้วยพลังอำนาจของพระองค์ธนูไฟจึงกลายเป็นดอกไม้เสียจนหมดสิ้นซึ่งสื่อให้เห็นถึงเรื่องเหนือธรรมชาติอันเป็นลักษณะหนึ่งของแนวแฟนตาซีก็ย่อมได้



ภาพประกอบที่ 28 เจ้าชายสิทธัตถะทรงกำลังตั้งพญามารที่ปลอมเป็นเงาของพระองค์ และเจ้าชายสิทธัตถะกับพญามารที่ปลอมเป็นพระองค์

ในที่สุดพญามารจึงได้ปลอมตัวเป็นเงาสะท้อนของเจ้าชายสิทธัตถะพูดจาหลอกลวงให้พระองค์ทรงไม่สามารถตรัสรู้ได้ซึ่งก็เป็นแนวแฟนตาซีอีกเช่นกัน



ภาพประกอบที่ 29 เจ้าชายสิทธัตถะกำลังบรรลุธรรม

ในที่สุดชัยชนะก็เป็นของเจ้าชายสิทธัตถะดังจะเห็นได้จากภาพฉัพพรรณรังสีของพระพุทธเจ้าที่เปล่งประกายออกมาสว่างไสวขับไล่ความชั่วร้ายของพญามารออกไปซึ่งแสดงว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วอันเป็นลักษณะของแนวแฟนตาซีที่เน้นจินตนาการบรรเจิดเช่นนี้

ฉากเหล่านี้ที่มีการใช้เทคนิคพิเศษ (special effect) ได้กลายเป็นฉากที่โดดเด่นที่สุดของโครงเรื่องรองเพราะมีการใช้องค์ประกอบของแนวแฟนตาซีมากมายทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกสนุกสนานและคล้อยตามไปกับเนื้อหาของภาพยนตร์ทำให้คิดว่าเรื่องราวของตะวันตกเป็นเพียงเทพนิยายดังเช่นที่เห็นในภาพยนตร์จริง ๆ



ภาพประกอบที่ 30 เจสซี ราชู และคิตาอยู่ในเหตุการณ์พระพุทธรูปเจ้าผจญมาร และเด็กทั้งสามกำลังนั่งมองเจ้าชายสีหัตถะที่กำลังตรัสรู้สังขาร

เด็กทั้งสามคนคือเจสซี ราชู และคิตาได้เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์ตอนเจ้าชายสีหัตถะทรงกำลังจะตรัสรู้โดยที่ผู้ใหญ่คนอื่นอย่างเช่นลามะนอร์บู ดิน หรือพระภิกษุชอมปาไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ดังกล่าวเลย การสร้างเนื้อเรื่องให้มีเฉพาะเด็กๆ ที่ต้องผจญกับสิ่งมหัศจรรย์ ลึกลับแต่เพียงลำพังเช่นนี้ก็เหมือนกับเทพนิยายตะวันตกที่มีตัวละครเอกเป็นเด็กอย่างเช่นเรื่อง *Hansel and Gretel* ที่มีตัวละครเอกเป็นเด็กสองคนที่ต้องผจญกับแม่มดกินคนหรือวรรณกรรมเด็กเรื่อง *Alice's Adventure in Wonderland* ที่ตัวละครเอกเป็นเด็กผู้หญิงที่ต้องผจญภัยไปในดินแดนมหัศจรรย์ การที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงแนวคิดบุรพาคตินิยมที่มองว่าเรื่องราวของตะวันตกเป็นเพียงเทพนิยายสำหรับเด็ก พาให้เรื่องจริงไม่



ภาพประกอบที่ 31 เจสซีโอบโหลราชูและคิตา

ภาพเจสซี ราชู และคิตาซึ่งเดินตรงไปยังกลุ่มสามเณรที่กำลังวิ่งไล่บอลกันอย่างสนุกสนานโดยจัดตำแหน่งเจสซีไว้ตรงกลางเฟรมภาพสื่อถึงความเหนือกว่าของเด็กตะวันตกที่มีต่อเด็กตะวันตกทั้งสอง ยิ่งไปกว่านั้นการที่ผู้กำกับกำหนดให้เจสซีโอบโหลราชูและคิตาก็เป็นการ

สื่ออีกว่าตะวันตกมีลักษณะความเป็นผู้นำในการที่จะปกครองตะวันออกซึ่งอ่อนแอกว่าอันสอดคล้องกับหลักการบูรพาภิธานนั้นเอง



ภาพประกอบที่ 32 พระภิกษุชราที่กำลังเข้าทรง

ภาพของพระภิกษุชราที่กำลังเข้าทรงเพื่อหาคำตอบว่าใครคือลามะเตอร์เจที่แท้จริงที่กลับชาติมาเกิดเป็นการสื่อถึงแนวคิดบูรพาภิธานในสายตาของผู้กำกับที่ว่าตะวันออกยังคงมั่งคั่งในเรื่องราวพระเจ้าเข้าผีถึงกับต้องพึ่งพาสิ่งเหล่านี้ในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ซึ่งผิดกับตะวันตกที่ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา



ภาพประกอบที่ 33 ลามะนอร์บูกำลังไหว้เจสซีและเจสซีก็มลงกราบเลียนแบบลามะนอร์บู

ภาพลามะนอร์บูก็มลงกราบเจสซีเพื่อแสดงความเคารพเป็นอีกฉากหนึ่งที่ผู้กำกับให้ความสำคัญโดยเห็นได้จากการถ่ายใกล้ใบหน้าลามะนอร์บูที่กำลังยกมือขึ้นไหว้เจสซีและค่อย ๆ ก็มลงกราบจนศีรษะจรดพื้นซึ่งทำให้ผู้ชมสามารถเห็นถึงความรู้สึกที่ฉายออกมาทางใบหน้าและแววตาที่เต็มไปด้วยเคารพนบอบของลามะนอร์บูที่มีต่อเจสซีอย่างชัดเจน เจสซีเองก็ค่อย ๆ ก็มลงเอาศรีษะจรดพื้นเลียนแบบลามะนอร์บูเช่นกัน การที่ผู้สร้างได้จงใจเน้นฉากนี้ก็เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกประทับใจในตัวละครเจสซีมากยิ่งขึ้นกว่าตัวละครราชูและคิตาเนื่องจากฉากที่ลามะนอร์บูแสดงความเคารพต่อราชูและคิตาผู้กำกับจะใช้การถ่ายภาพในระยะไกลหรือระยะไกลปานกลางในระยะเวลาเพียงไม่กี่นาทีเท่านั้น ในภาพจะเห็นได้ว่าผู้กำกับจะจัดตำแหน่งของตัวละครเจสซีให้อยู่สูงกว่าลามะนอร์บู นั่นคือ เจสซีจะอยู่ในตำแหน่งบนสุดของเฟรมภาพส่วนลามะนอร์บูจะอยู่ในตำแหน่งล่างสุดของเฟรมภาพ ยิ่งไปกว่านั้นภาพของเจสซีที่ปรากฏจะกินเนื้อที่ของเฟ

รณภาพมากกว่าลามะนอร์บูซึ่งกินเนื้อที่ในเฟรมภาพเพียง 1 ใน 4 เท่านั้น ด้วยเหตุนี้การจัดวางองค์ประกอบภาพในลักษณะดังกล่าวจึงสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกยิ่งใหญ่และเหนือกว่าตะวันออกรวมทั้งตะวันออกเองก็ยอมรับในความเหนือกว่านี้ของตะวันตกตั้งเห็นได้จากที่ผู้กำกับกำหนดให้ตัวละครตะวันออกกลับลงกราบตัวละครตะวันตก



ภาพประกอบที่ 34 เจสซียืนอยู่ตรงกลางโดยราชูอยู่ทางซ้ายและคิตาอยู่ทางขวา

การกำหนดให้เจสซียืนอยู่ตรงกลางระหว่างราชูและคิตาและเป็นผู้ตั้งคำถามถามลามะนอร์บูว่าพวกตนสามคนจะเป็นลามะดอร์เจทั้งหมดได้อย่างไรโดยที่เด็กอีกสองคนที่มีรูปร่าง หน้าตาและท่าทางที่ดูยิ่งกว่าเจสซียิ่งเห็นได้ชัด หาได้ตั้งคำถามไม่รวมทั้งการถ่ายภาพระยะใกล้ที่ใบหน้าของเจสซีย่อยๆ ครั้งเป็นการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของตัวละครตะวันตกมากกว่าตัวละครตะวันออกตามแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออกจึงมีความสำคัญมากกว่า



ภาพประกอบที่ 35 ลามะนอร์บูกำลังมีอาการเจ็บหัวใจ

ภาพนี้เป็นภาพขนาดกลางที่ทำให้ผู้ชมเห็นชัดถึงสีหน้าและการเคลื่อนไหวของลามะนอร์บูที่ป่วยเป็นโรคหัวใจจนต้องท้าวแขนกับผนังเพื่อพยุงตัวเองให้อยู่ได้ซึ่งเมื่อเทียบกับคนที่อยู่ดูอยู่ข้างๆ ผู้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงซึ่งการให้ภาพที่ชัดแย้งกันเช่นนี้ก็สื่อได้ชัดถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันออกนั้นเป็นผู้อ่อนแอส่วนตะวันตกเป็นผู้ที่เข้มแข็ง



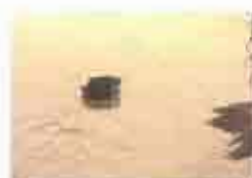
ภาพประกอบที่ 36 เจสซี ราซู และคีตากำลังเข้าพิธีฉลอง

ในพิธีฉลองหากสังเกตเครื่องแต่งกายของเจสซีจะเห็นว่าเป็นจิวรสีเหลืองอร่ามเข้ากับผมสีทองอร่ามเพราะต้องแสงที่ตกมากระทบประกอบกับผู้กำกับตั้งใจถ่ายภาพแบบภาพขนาดกลางเพื่อให้ผู้ชมเห็นตัวละครเจสซีได้ทั้งตัวทำให้เจสซีมีความโดดเด่นขึ้นมาเหนือราซูและคีตาอย่างเห็นได้ชัด



ภาพประกอบที่ 37 เจสซี ลีชา และดินแล่นเรือใบในสหรัฐอเมริกา ราซูกำลังปล่อย
เก้าอี้ของลามาเนอร์บูขึ้นสู่ท้องฟ้า และคีตากำลังโปรยเก้าอี้ของลามาเนอร์บู

เจสซีนั่งอยู่บนเรือที่ลอยอยู่ในท้องทะเลอันกว้างใหญ่ ท้องฟ้าสีคราม ปราศจาก
หมู่เมฆ ราซูอยู่บนภูเขากลางแจ้งที่มองเห็นทิวทัศน์ได้สุดลูกหูลูกตา และคีตาก็อยู่บนต้นไม้
ใหญ่ที่อยู่กลางแจ้ง จะเห็นได้ว่าทั้งสามอยู่ในฉากที่เป็นที่โล่งแจ้งอันสื่อว่าปัญหาของตัวละครทั้ง
สามได้รับการคลี่คลายแล้วในที่สุดซึ่งสอดคล้องกับโครงเรื่องรองตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงตรัสรู้
ซึ่งทรงนั่งอยู่ใต้ต้นโพธิ์กลางแจ้งและมีฉัพพรรณรังสีส่องแสงสว่างเรืองรองอันสื่อว่าอุปสรรคของ
เจ้าชายสิทธัตถะในการบรรลุธรรมได้ลุล่วงไปแล้ว ฉะนั้นการใช้ฉากในที่กลางแจ้งทั้งในโครง
เรื่องหลักและโครงเรื่องรองจึงเป็นการสื่อว่าเจสซีและพระพุทธเจ้าคือคนเดียวกันตามที่คุณสร้างได้
เปลี่ยนแปลงปรัชญาความคิดตะวันตกให้เป็นแบบตะวันตกตามแนวคิดบูรพาคตินิยมนั่นเอง



ภาพประกอบที่ 38 ขามที่ใส่เจ้าของลามะนอร์บูและขามใส่ขาวที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงนำมาลอยเพื่ออธิษฐาน

ภาพนี้คือภาพขามใส่เจ้าของลามะนอร์บูที่เจสซีนำมาลอยน้ำในตอนจบอันสอดคล้องกับที่เจ้าชายสิทธัตถะลอยขามขาวเพื่ออธิษฐานโดยมีฉากหลังเป็นตึกระฟ้าซึ่งบอกให้เราทราบว่าคือประเทศสหรัฐอเมริกา การที่ผู้สร้างกำหนดให้เจสซีซึ่งเป็นพระพุทธรูปเจ้านั้นเลือกที่จะอยู่ในประเทศตะวันตกแทนที่จะเป็นประเทศตะวันออกก็เนื่องจากหากกำหนดให้เจสซีเลือกที่จะอยู่ในประเทศตะวันออกก็จะทำให้ผู้ชมชาวตะวันตกไม่ยอมรับที่ชาวตะวันตกซึ่งมีความเหนือกว่าเลือกที่จะอยู่ในประเทศของผู้ที่ต่ำต้อยด้อยค่ากว่าอย่างชาวตะวันออกเพราะการทำเช่นนั้นเท่ากับเป็นการยอมรับว่าตะวันออกมีสถานะที่ทัดเทียมหรือเหนือกว่าตะวันตก

จากกลวิธีที่กล่าวมาทั้ง 9 วิธีนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้สร้างงานได้ใช้กลวิธีในการประพันธ์และการสร้างภาพยนตร์ในรูปแบบต่างๆ เป็นไปโดยมีลักษณะของความสอดคล้องกลมกลืนกันเพื่อที่จะนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมของผู้ประพันธ์ที่ต้องการจะทำให้ตรงกับรสนิยมรวมทั้งความคิดความเชื่อของผู้ชมชาวตะวันตกส่วนใหญ่ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดว่าผู้สร้างงานจะเลือกกลวิธีใดมาใช้ในวรรณกรรมก็คือแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อ นั่นเอง เนื่องจากผู้ประพันธ์ต้องพยายามเลือกกลวิธีทางการประพันธ์ที่คิดว่าสอดคล้องหรือสามารถสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมได้ชัดเจนที่สุดด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ดังเห็นได้จากกลวิธีการเปลี่ยนแปลงปรัชญาตะวันออกให้มีลักษณะเหมือนปรัชญาตะวันตก โดยตะวันตกมองว่าตนเหนือกว่าตะวันออกในทุกๆ ด้านจึงมีสิทธิในการปรับเปลี่ยนตะวันออกให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นซึ่งแท้ที่จริงก็เพื่อผลประโยชน์ของตะวันตกเองเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความคิดแบบบูรพาคตินิยมที่มีอยู่ในจิตใต้สำนึกของผู้อ่านชาวตะวันตกส่วนใหญ่ เช่น การปรับเปลี่ยนหลักสัจยดาให้เป็นแบบปฏิสธนิยม การใช้ศัพท์ทางศาสนาคริสต์แทนศัพท์ในทางพุทธศาสนา เช่น “ผู้ได้บาป” แทน “ผู้ตรัสรู้” หรือ “ผู้ตื่นแล้วจากกิเลส” การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่สาม เพื่อสื่อถึงความสามารถของตะวันตกในการเข้าถึงอารมณ์ความคิดและจิตใจของคนตะวันออก อันเนื่องมาจากความเชื่อตามหลักบูรพาคตินิยมที่เชื่อในเรื่องความเหนือกว่าของตะวันตกที่มี

ต่อตะวันออก เช่นการบรรยายอารมณ์ความคิดของพระภิกษุขอมปาได้อย่างกระจ่างชัดถึงความรู้สึกกลัวที่ต้องนั่งรถไฟรางเดียว กลวิธีการใช้ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยด้านเดียวที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครตะวันตกและตัวละครตะวันออกมีลักษณะนิสัยด้านเดียวโดยตลอดทั้งเรื่องเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกและตะวันออกมีลักษณะตามประเภทที่แบ่งไว้อย่างมั่นคงถาวร กล่าวคือ ตัวละครตะวันออกจะมีลักษณะเหมือนเด็ก อ่อนแอ ไร้เหตุผล เป็นต้น ส่วนตัวละครตะวันตกจะมีลักษณะเป็นผู้ใหญ่ เข้มแข็ง มีเหตุมีผล กลวิธีการใช้ความเปรียบผู้ประพันธ์ได้ใช้ความเปรียบเพื่อนำเสนอภาพของตะวันออกที่ถูกบิดเบือนในนวนิยายเพื่อสื่อถึงบูรพาคตินิยม เช่น ใช้อุปลักษณ์เปรียบพระพุทธเจ้าเป็นพระเจ้า กลวิธีการจบเรื่องแบบสุนาฏกรรมที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้เจสซีกือลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดหรือไม่นั้นได้รับการคลี่คลายในที่สุดและเจสซีกี้เลือกที่จะกลับอยู่อเมริกาแทนที่จะอยู่ในตะวันออกเพื่อให้ตรงกับบูรพาคตินิยมในใจของผู้อ่านชาวตะวันตกส่วนใหญ่ที่เชื่อว่าตะวันตกเหนือกว่า กลวิธีการใช้โครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรองคือผู้ประพันธ์นำเสนอโครงเรื่องหลักซึ่งเป็นเรื่องของเจสซีกี้และโครงเรื่องรองซึ่งเป็นเรื่องของเจ้าชายสิทธัตถะควบคู่กันไปโดยโครงเรื่องรองเป็นตัวส่งเสริมโครงเรื่องหลักเพื่อสื่อว่าเจสซีกี้ก็คือพระพุทธเจ้าของคนตะวันออก กลวิธีการยอมรับว่าละครคือละครไม่ใช่เรื่องจริง กลวิธีนี้จะไม่คำนึงถึงความสมจริงแต่เพียงให้สื่อถึงบูรพาคตินิยมก็พอแล้ว เช่น การที่ลิซายอมให้พวกลามะนอร์บูเข้ามาในบ้านทั้งที่ยังไม่รู้จักดีพอ กลวิธีการใช้แนวแฟนตาซี ผู้ประพันธ์ได้ใช้แนวแฟนตาซีซึ่งเกี่ยวกับเรื่องราวเหนือธรรมชาติ ภูติผีปิศาจ หรือเวทมนตร์คาถาเพื่อสื่อว่าประวัติพระพุทธเจ้าเป็นเพียงเทพนิยายที่เกิดจากจินตนาการตามแนวคิดบูรพาคตินิยม การใช้องค์ประกอบทางภาพยนตร์ในการสื่อถึงความแตกต่างระหว่างตะวันออกและตะวันตกซึ่งผู้สร้างก็ได้เลือกนำเสนอภาพที่สื่อแนวคิดบูรพาคตินิยมเราจึงสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบของภาพยนตร์เพื่อหาแนวคิดดังกล่าวได้อย่างเช่น ในแง่องค์ประกอบสีมีการใช้สีแดงน้ำตาลแดงเพื่อสื่อถึงความไม่เจริญของตะวันออกและใช้สีเเดฟฟ้าสื่อถึงความเจริญก้าวหน้าของตะวันตก การเลือกใช้กลวิธีเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ผู้สร้างงานต้องการสื่อ นั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมและภาพยนตร์สามารถสะท้อนให้เห็นแนวคิดบูรพาคตินิยมนี้ได้เพราะวรรณกรรมส่วนมากจะสะท้อนเหตุการณ์ทางสังคมที่ผู้สร้างงานอาศัยอยู่ ดังนั้นการอ่านวรรณกรรมที่มีแนวคิดบูรพาคตินิยมแฝงอยู่ผู้อ่านจึงควรพิจารณาว่าวรรณกรรมหรือภาพยนตร์เรื่องนั้นมีแนวคิดดังกล่าวอยู่หรือไม่และควรศึกษาวิธีการนำเสนอแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้เข้าใจว่าทฤษฎีที่ตะวันตกกระทำต่อตะวันออกได้อย่างชัดเจนขึ้นรวมทั้งควรศึกษาสาเหตุที่ผู้สร้างงานได้ใช้แนวคิดดังกล่าวในการสร้างงานของตนนี้ด้วยโดยการศึกษาบริบททางสังคม การเมือง และแนวความคิดของแต่ละยุคสมัยรวมทั้งภูมิหลังของผู้สร้างงานควบคู่ไปด้วยเพราะมีความสำคัญต่อการอ่านและวิเคราะห์

วรรณกรรมเพราะช่วยให้เห็นถึงกระบวนการและลักษณะของแนวคิดบูรพาคตินิยมที่แฝงไว้ใน
วรรณกรรมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุป

จากการนำทฤษฎีบูรพาคตินิยม (Orientalism) ของเอ็ดเวิร์ด ซาอิดมาใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคคา* สามารถสรุปผลได้ว่ามีแนวคิดบูรพาคตินิยมตรงตามแนวทางของเอ็ดเวิร์ด ซาอิดปรากฏอยู่ในวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่องนี้ดังต่อไปนี้ ได้แก่

1. แนวคิดที่ว่าตะวันออกด้อยกว่าตะวันตก

ในนวนิยายเรื่อง *ลิตเติล บุคคา* ความคิดดังกล่าวจะปรากฏอย่างชัดเจนดังเห็นได้ว่าถ้อยคำที่กล่าวถึงดินแดนตะวันออกของผู้ประพันธ์จะมีลักษณะในแง่ลบ เช่น ดินแดนที่แปลกประหลาดและล้าหลัง โลกที่สาม โลกแห่งอดีต หรือ ดาวอีกดวงหนึ่ง เพื่อสื่อถึงความด้อยพัฒนารวมทั้งถ้อยคำที่กล่าวถึงชาวตะวันออกรักจะเป็นไปในแง่ลบเช่นกัน เช่น มีลักษณะเหมือนเพศหญิง อ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจ ไร้เหตุผล วิกลจริต ยิ่งไปกว่านั้นผู้ประพันธ์ยังสื่อว่าตะวันอกกับเรื่องเพศเป็นสิ่งคู่กันดังเห็นได้จากการใช้คำศัพท์ในเชิงสแลงบรรยายความเป็นตะวันออกและว่าเรื่องราวของตะวันอกว่าเป็นเพียงเทพนิยายหรือตำนานที่ปราศจากความน่าเชื่อถือในขณะที่ตะวันตกจะมีลักษณะของความเหนือกว่า ยกตัวอย่างเช่น ฉลาด มีเหตุผล

2. แนวคิดที่ว่าตะวันตกมีสิทธิในการเปลี่ยนแปลงตะวันออก

เนื่องจากสังคมตะวันตกมีรากเหง้ามาจากอารยธรรมกรีก-โรมันและคริสต์ศาสนา สังคมตะวันตกจึงเต็มไปด้วยความเชื่อแบบอารยธรรมกรีก-โรมันและคริสต์ศาสนา ด้วยเหตุผลดังกล่าวการที่นวนิยายเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยินยอมของชาวตะวันตกผู้ประพันธ์จึงจำเป็นต้องสร้างสิ่งที่ไม่ขัดกับหลักความเชื่อดังกล่าวโดยผู้ประพันธ์ได้บิดเบือนหลักธรรมและคำสอนพระพุทธศาสนาเป็นแบบคริสต์ศาสนาและแบบเทวดาตำนานกรีก-โรมันดังเช่นการสร้างเนื้อเรื่องที่สื่อว่าความตายเป็นทุกขอันเป็นความเชื่อแบบคริสต์ศาสนา นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้ล่วงละเมิด

พุทธประวัติให้มีลักษณะเหมือนกับคริสต์ประวัติอันส่งผลกระทบกระเทือนสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อพระไตรปิฎกดังเช่นการกำหนดให้พระนางมายาซึ่งทรงตั้งครรภ์มีพลังวิเศษที่สามารถรักษาคนป่วยให้หายได้ดั่งเดียวกับที่พระเยซูมีพลังวิเศษสามารถรักษาคนเจ็บได้ซึ่งการที่ผู้ประพันธ์ได้บิดเบือนเนื้อหาทำให้ความเป็นคริสต์ศาสนาเด่นชัดมากกว่าความเป็นพุทธศาสนาเสียอีก

3. แนวคิดที่ว่าตะวันออกเป็นดินแดนที่เหมาะสมสำหรับการแสวงหาคำตอบของชีวิตในด้านจิตใจ

เนื่องจากชาวตะวันตกมองว่าประเทศตะวันออกรับรู้ความเจริญทางวัตถุ ผู้คนส่วนใหญ่ยังใช้ชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติและศาสนาซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ ตะวันออกจึงน่าจะเป็นดินแดนสำหรับการแสวงหาคำตอบชีวิตในด้านจิตใจดังเห็นได้จากมีเนื้อเรื่องตอนที่ตื่นตลึงใจเดินทางไปตะวันออกเพื่อหาคำตอบทางด้านจิตใจให้กับตนเองเนื่องจากเขาอยู่ในสภาพที่สับสนเพราะชีวิตเขาสับสนในหลาย ๆ เรื่อง

4. แนวคิดที่ว่าภาพของตะวันออกขึ้นอยู่กับตัวบท

ภาพของตะวันออกในสายตาคนตะวันตกส่วนใหญ่มาจากตัวบทที่นักบูรพาคดีนิยมได้คัดลอกต่อ ๆ กันมาจากตัวบทที่นักบูรพาคดีนิยมรุ่นก่อนกำหนดไว้อย่างเช่นตอนที่ตื่นรู้ลึกผิดหวังว่าประเทศตะวันอกไม่ได้มีลักษณะดังที่เขาเคยเห็นในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือสไลด์ท่องเที่ยวหรือที่เขาคิดว่าจะมีเจ้าตัวโกงชั่วมากระชากแซกแซงเหมือนอย่างที่เคยดูในภาพยนตร์เรื่อง *อินเดียนา โจนส์*

5. แนวคิดที่ว่าตะวันออกลอกเลียนแบบตะวันตก

เอ็ดเวิร์ด ซาอิตได้กล่าวว่าตะวันตกมองว่าตะวันออกพยายามเลียนแบบตะวันตกในทุก ๆ เรื่องดังเช่นที่ลามะดอร์เจที่เป็นชาวตะวันออกได้เลียนแบบการแต่งกายแบบตะวันตกโดยได้สวมกางเกงยีนส์ตามแบบตะวันตก เป็นต้น

ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมทั้งหมดนี้ผ่านกลวิธีทางการประพันธ์ในวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคคา* ที่ผู้ประพันธ์และผู้สร้างภาพยนตร์เลือกสรรมาเพื่อให้ตรงกับสเนียมรวมทั้งความคิดความเชื่อของผู้ชมชาวตะวันตกส่วนใหญ่ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงปรัชญาตะวันออกให้มีลักษณะเหมือนปรัชญาตะวันตก

เนื่องจากตะวันตกมองว่าตนเหนือกว่าตะวันออกในทุก ๆ ด้านจึงมีสิทธิในการปรับเปลี่ยนตะวันออกให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นซึ่งแท้ที่จริงก็เพื่อผลประโยชน์ของตะวันตกเองเป็นหลักดังปรากฏในวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคคา* ที่ผู้ประพันธ์ได้เปลี่ยนแปลงปรัชญาความคิดแบบตะวันออกให้เป็นแบบตะวันตกเพื่อให้สอดคล้องกับความคิดแบบบูรพาคตินิยมที่มีอยู่ในจิตใต้สำนึกของผู้อ่านชาวตะวันตกส่วนใหญ่ ตัวอย่างเช่น การปรับเปลี่ยนหลักสัจธรรมให้เป็นแบบปฏิสัจนิยม การใช้ศัพท์ทางศาสนาคริสต์แทนศัพท์ในทางพุทธศาสนา เช่น “ผู้ไถ่บาป” แทน “ผู้ตรัสรู้” หรือ “ผู้ตื่นแล้วจากกิเลส” การปรับเปลี่ยนประวัติของพระพุทธเจ้าโดยได้สอดแทรกเรื่องราวของพระเยซูเข้าไป เช่น พระพุทธเจ้าผจญมารเหมือนกับพระเยซู การบิดเบือนศาสนาในพระพุทธศาสนา เช่น การกำหนดให้เจ้าชายสิทธัตถะมีลักษณะทางกายภาพเหมือนคนตะวันตกคือมีผมสีบลอนด์ขึ้นอยู่ระหว่างพระชนงหรือให้พระองค์ทรงเป็นบุคคลที่ไม่สามารถค้นหาทางรอดเองได้แต่ต้องให้พระผู้เป็นเจ้าช่วยโดยผ่านบรรดาเทวทูต

2. กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตารู้แจ้งของบุคคลที่สาม

ตะวันตกเชื่อว่าด้วยความเหนือกว่าของตนทำให้สามารถเข้าถึงความคิดจิตใจของชาวตะวันออกได้เป็นอย่างดีที่แม้แต่ชาวตะวันออกก็ไม่สามารถเข้าใจตนเองได้เท่ากับที่ตะวันตกเข้าใจซึ่งผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตารู้แจ้งของบุคคลที่สามเพื่อสื่อถึงความสามารถของตะวันตกในการเข้าถึงอารมณ์ความคิดและจิตใจของคนตะวันออก เช่น การบรรยายอารมณ์ความคิดของพระภิกษุขอมปาซึ่งเป็นตัวละครตะวันออกได้อย่างกระจ่างชัดอย่างเช่นความรู้สึกลัวที่ต้องนั่งรถไฟรางเดียวของพระภิกษุขอมปา และเพื่อนำเสนออคติของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก

3. กลวิธีการใช้ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยด้านเดียว

ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครตะวันตกและตัวละครตะวันออกให้มีลักษณะนิสัยด้านเดียวตลอดทั้งเรื่องเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกและตะวันออกมีลักษณะตามประเภทที่แบ่งไว้อย่างมั่นคงถาวร กล่าวคือ ตัวละครตะวันออกจะมีลักษณะเหมือนเด็ก อ่อนแอ ไร้เหตุผล เป็นต้น ส่วนตัวละครตะวันตกจะมีลักษณะเป็นผู้ใหญ่ เข้มแข็ง มีเหตุผล เป็นต้น นอกจากนี้ตัวละครตะวันตกยังไม่มีพัฒนาการทางความคิดหรือทัศนคติเกี่ยวกับพุทธศาสนา นั่นคือ ในตอนจบก็ยังคงศรัทธาในศาสนาคริสต์เช่นเดิมซึ่งหากมองในอีกระดับหนึ่งนี่ก็เป็นการสื่อสารของผู้ประพันธ์ว่าศาสนาคริสต์เหนือกว่าศาสนาพุทธคนตะวันตกจึงเลือกที่จะนับถือศาสนาคริสต์ต่อไป

4. กลวิธีการใช้ความเปรียบ

ตะวันตกเชื่อว่าตนเหนือกว่าตะวันออกจึงมีสิทธิเปลี่ยนแปลงตะวันออกให้เป็นตามที่ต้องการ ผู้ประพันธ์ได้ใช้ความเปรียบเพื่อนำเสนอภาพอันถูกบิดเบือนของตะวันออกในนวนิยายเพื่อสื่อถึงบูรพาคตินิยม เช่น ใช้อุปลักษณ์เปรียบพระพุทธเจ้าเป็นพระเจ้าดังปรากฏในคำพูดของพญามารหรือใช้อุปมาเปรียบบ้านเมืองการุณาณพม่าเหมือนค่ายเอชวิตซ์

5. กลวิธีการจบเรื่องแบบสุขนานุกรม

วิธีนี้คือการที่ตัวละครเอกสามารถแก้ปัญหาหรืออุปสรรคของตนได้ในตอนจบ กล่าวคือ ปัญหาที่ว่าเจสซีคือลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดหรือไม่ก็ได้รับการคลี่คลายในที่สุดและเจสซีก็เลือกที่จะกลับอยู่อเมริกาแทนที่จะอยู่ในตะวันออกเพื่อให้ตรงกับบูรพาคตินิยมในใจของผู้อ่านชาวตะวันตกส่วนใหญ่ที่เชื่อว่าตะวันตกเหนือกว่า

6. กลวิธีการใช้โครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง

ผู้ประพันธ์นำเสนอโครงเรื่องหลักซึ่งเป็นเรื่องของเจสซีและโครงเรื่องรองซึ่งเป็นเรื่องของเจ้าชายสิทธัตถะควบคู่กันไปโดยโครงเรื่องรองเป็นตัวส่งเสริมโครงเรื่องหลักเพื่อสื่อว่าเจสซีก็คือพระพุทธเจ้าของคนตะวันออก

7. กลวิธีการยอมรับว่าละครคือละครไม่ใช่เรื่องจริง

กลวิธีนี้จะไม่คำนึงถึงความสมจริงแต่เพียงให้สื่อถึงบุรพาคตินิยมก็พอแล้ว เช่น การใช้ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยด้านเดียวทั้งตัวละครตะวันตกและตะวันออกทำให้ตัวละครขาดความสมจริงอย่างมนุษย์จริง ๆ เช่น การที่ลิซายอมให้พวกกลาเมะนอร์บูเข้ามาในบ้านทั้งที่ยังไม่รู้จักดีพอ

8. กลวิธีการใช้แนวแฟนตาซี

ผู้ประพันธ์ได้ใช้แนวแฟนตาซีซึ่งเกี่ยวกับเรื่องราวเหนือธรรมชาติ ภูติผีปีศาจ หรือเวทมนตร์คาถาเพื่อสื่อว่าประวัติพระพุทธเจ้าเป็นเพียงเทพนิยายที่เกิดจากจินตนาการ เช่น ฉากที่เจ้าชายสิทธัตถะนั่งสมาธิร่วมกับปัญจวัคคีย์ทั้งห้าและได้มีพญามุจลินทร์นาคราชมาแผ่พังพานปกคลุมพระเศียรเจ้าชายป้องกันไม่ให้เปียกฝนซึ่งเหมือนในเทพนิยายตะวันตกที่มักจะมีนางฟ้าตัวน้อย ๆ มาคอยช่วยตัวละครเอกให้รอดพ้นจากอันตราย

9. การใช้องค์ประกอบทางภาพยนตร์ในการสื่อถึงความแตกต่างระหว่างตะวันออกและตะวันตก

เนื่องจากวรรณกรรมและภาพยนตร์ต่างก็เป็นบุรพาคตินิยมเปิดเผยซึ่งแม้รูปแบบต่างกันแต่สารที่จะสื่อก็ยังคงเดิม ภาพยนตร์จะมีอิทธิพลต่อผู้เสพมากกว่าเพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงคนทุกระดับชั้นรวมทั้งยังมีภาพและเสียงที่ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกคล้อยตามได้มากกว่าสื่อแขนงอื่น ๆ ซึ่งผู้สร้างก็ได้เลือกนำเสนอภาพที่สื่อแนวคิดบุรพาคตินิยมเราจึงสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบของภาพยนตร์เพื่อหาแนวคิดดังกล่าวได้อย่างเช่น ในแง่องค์ประกอบสีมีการใช้สีแดงน้ำตาลแดงเพื่อสื่อถึงความไม่เจริญของตะวันออกและใช้สีเขียวฟ้าสื่อถึงความเจริญก้าวหน้าของตะวันตก หรือในแง่การใช้มุมกล้องมีการใช้มุมกล้องแบบออฟเจ็คทีฟเพื่อสื่อแนวคิดบุรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกสามารถเข้าถึงกันบึ้งของจิตใจและความคิดของคนตะวันออก เป็นต้น

กลวิธีทางการประพันธ์เหล่านี้ต่างก็สอดคล้องกันเพื่อที่จะนำเสนอแนวคิดบุรพาคตินิยมของผู้ประพันธ์เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นวัฒนธรรมขนานนิยมตามแบบฉบับของภาพยนตร์ฮอลลีวูดส่วนใหญ่

หากเราได้มีโอกาสศึกษาประวัติของผู้สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้คือแบร์โตลูซซีจะพบว่า เขามักจะประสบปัญหาเรื่องรายได้จากภาพยนตร์ที่เขาสร้าง แม้ว่าภาพยนตร์เรื่อง *The Last Emperor* ของเขานั้นจะเป็นที่นิยมและประสบความสำเร็จในด้านรายได้แต่ภาพยนตร์เรื่องถัดมาของเขาคือ *The Sheltering Sky* กลับประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง ด้วยเหตุนี้ภาพยนตร์เรื่องต่อมาของเขาคือ *ลิตเติล บุคคา (Little Buddha)* จึงสร้างโดยเอาใจผู้ชมเป็นหลักตามลักษณะของวัฒนธรรมชนนิยมดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้สร้างจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องผลกำไรขาดทุนด้วยเพื่อจะได้มีทุนสำหรับจะสร้างภาพยนตร์เรื่องต่อไปซึ่งทำให้เขาไม่สามารถถ่ายทอดความเป็นตะวันออกได้อย่างที่เป็นจริง ๆ เนื่องจากปัจจัยเรื่องผลกำไรขาดทุนหรือเรื่องรสนิยมของผู้ชมส่วนใหญ่ที่ยังมีแนวคิดบูรพาคตินิยมอยู่ในใจภาพยนตร์เรื่องนี้จึงเต็มไปด้วยแนวคิดบูรพาคตินิยมอย่างเห็นได้ชัด

การตระหนักถึงเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากในปัจจุบันภาพยนตร์ฮอลลีวูดจำนวนมากที่แฝงไปด้วยแนวคิดบูรพาคตินิยมได้เข้ามาในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ หากผู้ชมยังคงไม่รู้เท่าทันสิ่งเหล่านี้ก็อาจก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “การครอบงำทางวัฒนธรรม” กล่าวคือประชาชนในประเทศนั้น ๆ จะถูกครอบงำในด้านพฤติกรรม การดำเนินชีวิต ความคิดความเชื่อ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น ให้มีลักษณะเป็นไปตามวัฒนธรรมชนนิยมของตะวันตก อันแฝงไปด้วยแนวคิดบูรพาคตินิยมหรืออาจกล่าวได้ว่าประชาชนจะทำตามอย่างที่เราเห็นในภาพยนตร์เพราะคิดว่าสิ่งเหล่านั้นคือความทันสมัยและเป็นมาตรฐานกันทั่วโลกสำหรับการวัดคุณภาพของคนและความเจริญทางสังคม ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามก็จะกลายเป็นผู้ที่ไม่ทันสมัยไปโดยปริยายทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วเนื้อหาสาระที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์เป็นเพียงสิ่งที่ตะวันตกสมมติขึ้นมาเพื่อความสุขสนนันทนึ่งเท่านั้นหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงวาทกรรมที่ตะวันตกจินตนาการขึ้นมาและคิดเอาเองว่าวาทกรรมของตนนั้นถูกต้องและสามารถใช้เป็นมาตรฐานสำหรับตัดสินหรือยอมรับในความเป็นตัวตนของผู้อื่น

หายนะของการครอบงำทางวัฒนธรรมนอกจากจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม การดำเนินชีวิต หรือความคิดความเชื่อของผู้คนดังกล่าวแล้วยังอาจส่งผลให้ผู้คนพากันปฏิเสธหรือละทิ้งแบบแผนและค่านิยมดั้งเดิมอันมีคุณค่าและเป็นส่วนดีของประเทศตน ผู้คนจะสูญเสียอิสรภาพทางความคิดและการกระทำเพราะถูกครอบงำทางความคิดและการกระทำที่นำโดยตะวันตกทำให้ไม่สามารถยืนด้วยลำแข้งของตนเองได้ไม่ว่าจะเป็นในด้านความคิดหรือการ

กระทำซึ่งเปรียบเสมือนคนพิการที่ไม่สามารถฟังหรือช่วยเหลือตนเองได้เพราะไม่สามารถคิดตัดสินใจเองหรือกระทำสิ่งใด ๆ เองได้ต้องอาศัยคนช่วยเหลือซึ่งทางอยู่อย่างนั้นตลอดวันรวันกลาง

ด้วยเหตุนี้การที่จะป้องกันหายนะที่อาจจะเกิดขึ้นหรือเกิดไปแล้วในหลายส่วน ๆ ของโลกอันเนื่องมาจากการครอบงำทางวัฒนธรรมนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องศึกษาแนวคิดบูรพาคตินิยมที่แฝงอยู่ในวรรณกรรมและภาพยนตร์ ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดบูรพาคตินิยมเป็นเครื่องมืออันยิ่งใหญ่ของการครอบงำทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรีกและได้ถูกเผยแพร่ไปครอบงำผู้คนทั่วโลกจนในที่สุดก็ได้กลายเป็นเครื่องมือสำหรับจักรวรรดินิยมยุคใหม่ ดังนั้นการศึกษาแนวคิดบูรพาคตินิยมซึ่งเป็นการศึกษาในแนวทางที่เรียกกันว่า “หลังสมัยอาณานิคมศึกษา” (post-colonial studies) จึงสำคัญในแง่ที่ว่าเหมาะที่จะใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ของจักรวรรดินิยมในลักษณะต่าง ๆ เป็นอย่างดีประเทศไทยจึงต้องให้ความสำคัญและพัฒนาการศึกษาแนวหลังสมัยอาณานิคมให้ก้าวหน้าและแพร่หลายให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อจะเป็นการเตรียมการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ในภายภาคหน้า

ด้วยเหตุนี้การศึกษาแนวคิดบูรพาคตินิยมของเอ็ดเวิร์ด ซาอิดจึงเท่ากับเป็นการเตือนสติคนทั้งโลกให้ตระหนักถึงความมีอคติที่อยู่ในจิตใจมนุษย์ซึ่งคนส่วนมากจะละเลยเพราะมองว่าแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ถูกส่งต่อกันมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่สมัยกรีกจนกลายเป็นมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกเป็นสิ่งที่ถูกต้องจนเป็นเหตุให้แนวคิดที่มีอคติเช่นนี้กลายเป็นแนวคิดที่มั่นคงที่ล้มล้างได้ยากมากขึ้น

เพื่อที่จะหยุดแนวคิดที่มีอคติเช่นนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจในแนวคิดบูรพาคตินิยมและมีความละเอียดรอบคอบถึงสาเหตุ กระบวนการ และผลที่เกิดจากแนวคิดนี้ การศึกษาแนวคิดบูรพาคตินิยมจะช่วยให้เราตระหนักรู้เท่าทันวาทกรรมของชาวตะวันตกผู้เต็มไปด้วยอคติและในขณะเดียวกันก็ช่วยให้เรารู้จักมองถึงความเป็นตัวตนของเราได้ดียิ่งขึ้นว่าแม้ว่าตัวตนของเราอาจเป็นเพียงวาทกรรมหนึ่งแต่เราก็สามารถที่จะภูมิใจได้ว่าเป็นวาทกรรมที่เกิดจากสติปัญญาความคิดของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมและพัฒนามาเป็นระยะเวลาหลายร้อยปีจนกลายมาเป็นตัวตนของเราที่เหมาะสมกับตัวเราหรือก็คือลักษณะเฉพาะของประเทศเรานั้นเอง หากตัวตนที่เกิดจากการลอกเลียนแบบค่านิยมของชาติอื่นโดยปราศจากการไตร่ตรองหรือพิจารณาถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับความเป็นตัวตนของเราและตัวเราหากค่านิยมบางอย่างที่รับมาเป็นค่านิยมที่ไม่ดีด้วยเหตุนี้วาทกรรมแห่งตัวตนที่เกิดจากสติปัญญาความคิดของบรรพบุรุษผู้คิดสรรมาแล้วซึ่งส่วน

ที่ดีที่สุดของตนเองและของผู้อื่นและนำมาสร้างเป็นตัวตนของชาติย่อมมีความเหมาะสมกับชาติเรามากที่สุดแม้ในปัจจุบันเนื่องจากไม่มีใครจะสามารถรู้ได้ว่าสิ่งใดจะดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดกับเรานอกจากตัวเราเอง ดังนั้นการรู้และเข้าใจในตัวตนของเรานั้นจะนำมาซึ่งความเป็นตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์แบบ นั่นคือ มีความคิดและการกระทำที่เป็นตัวของเราเองซึ่งจะทำให้เรามีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสมอย่างที่ควรจะเป็นในที่สุด

อย่างไรก็ตามในการทำงานวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยต้องขอเรียนให้ผู้อ่านทราบว่าผู้วิจัยไม่ได้มีเจตนาที่จะใช้งานขั้นนี้เป็นเครื่องมือต่อต้านตะวันตกตามกระแสของผู้ใดก็ตามที่ต้องการให้เกิดท้าววัตถุประสงต์ที่แท้จริงของผลงานขั้นนี้ก็คือ ประการแรกผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของการจุดประกายทางความคิดอันน่าสนใจและทรงคุณค่าเช่นนี้ให้สังคมไทยตระหนักและประการที่สองผู้วิจัยประสงค์จะนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณกรรมและภาพยนตร์ให้แก่โลกวรรณกรรมและภาพยนตร์เพื่อนำไปสู่การค้นพบแก่นแท้ของผลงานขั้นนั้น ทั้งนี้เนื่องจากการพิจารณาสิ่งหนึ่ง ๆ เราสามารถมองได้หลายทางหรือมองได้จากหลายมุมซึ่งการที่รู้จักเปลี่ยนมุมมองก็จะช่วยให้เราเห็นในสิ่งที่เราอาจจะมองไม่เห็นในมุมมองเดิม ๆ ที่เราเคยมองเพิ่มมากขึ้นดังเช่นหากเราศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคคา* โดยใช้แนวคิดมนุษยนิยม (humanism) ก็จะทำให้ตีความออกมาอย่างผิดพลาดได้ว่าผู้ประพันธ์และผู้กำกับต้องการนำเสนอแก่นเรื่องการหลุดพ้นจากความทุกข์ทางพุทธศาสนาทำให้มองไม่เห็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้หน้าฉากอันงดงามนี้แต่หากเราลองเปลี่ยนไปใช้แนวคิดบูรพาคตินิยมในการวิเคราะห์ก็จะทำให้มองเห็นถึงแก่นแท้ของงานชิ้นดังกล่าวว่าเป็นงานที่นำเสนอคติของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก

การที่เรารู้จักที่จะมองและวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ด้วยมุมมองที่หลากหลายนั้นจะทำให้เรากลายเป็นผู้ที่มีจิตใจและโลกทัศน์ที่กว้างขวาง ไม่ตัดสินสิ่งต่าง ๆ อย่างง่ายดายนเกินไปซึ่งการมีจิตใจและโลกทัศน์ที่กว้างขวางนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโลกในยุคปัจจุบันอย่างยิ่งยวดเพราะจะช่วยให้การพัฒนาประชากรของชาติและช่วยในการค้นพบหนทางที่จะนำไปสู่การคลี่คลายปัญหาตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลจนถึงระดับชาติได้อย่างเหมาะสมที่สุด

ผู้วิจัยต้องขอกล่าวไว้ ณ ที่นี้อีกครั้งว่างานวิจัยขั้นนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์แอบแฝงที่จะต่อต้านชาติมหาอำนาจหรือปลุกกระแสชาตินิยมเพราะผู้วิจัยเองก็เล็งเห็นส่วนดีของวัฒนธรรมทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้อิสระในทางความคิดรวมทั้งกล้าที่จะยอมรับแนวคิดริ

เริ่มใหม่ ๆ ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสังคมซึ่งบรรยากาศที่เปิดกว้างเช่นนี้ก็เป็ปัจจัยที่ช่วยให้แนวคิดที่น่าสนใจและท้าทายอย่างแนวคิดบูรพาคตินิยมของเอ็ดเวิร์ด ซาอิดถือกำเนิดขึ้นได้ ในทางกลับกันหากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีจิตใจที่คับแคบ ปราศจากการเปิดกว้างทางความคิดแล้วไซร้ก็ยากที่แนวคิดอันมีคุณค่าเช่นนี้จะถือกำเนิดขึ้นมาได้เพราะย่อมต้องมีผู้ไม่เห็นด้วยมากมายอันจะส่งผลให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงจนอาจทำให้ซาอิดไม่มีโอกาสได้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นสำคัญนี้ออกมาก็เป็นได้

อย่างไรก็ดีผลงานการวิจัยชิ้นนี้อาจไม่ใช่หนทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาเพราะเป็นเพียงมุมมองมุมหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม งานวิจัยชิ้นนี้จะเกิดประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีผู้ที่มีจิตใจกว้างขวางยอมรับความคิดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างปราศจากอคติและพร้อมในการนำส่วนที่ดีที่สุดของผลงานชิ้นนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตได้ การใช้แนวคิดบูรพาคตินิยมในการวิเคราะห์วรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคดา* ไม่ได้เจือปนไปด้วยอคติของผู้วิจัยที่มีต่อความคิดความเชื่อของผู้อื่นใดทั้งสิ้นหากแต่เป็นการวิเคราะห์ที่อยู่ภายในกรอบหรือแนวทางของบูรพาคตินิยมที่เอ็ดเวิร์ด ซาอิดวางไว้แล้วเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากหากผู้วิจัยงานชิ้นนี้ออกมาโดยปราศจากการอ้างอิงทางทฤษฎีใด ๆ ก็อาจจะดูเป็นการปรักปรำให้ร้ายผู้อื่นในสายตาของหลายคนที่ไม่เข้าใจจึงจำเป็นต้องใช้แนวคิดบูรพาคตินิยมของซาอิดที่ได้ผ่านการวิเคราะห์วิจัยมาแล้วในระดับหนึ่งเป็นตัวอ้างอิงและสนับสนุนสิ่งที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ออกมาซึ่งผลปรากฏว่าทฤษฎีบูรพาคตินิยมของซาอิดนั้นมีความสอดคล้องกับความคิดของผู้วิจัยเป็นอย่างดีจนสามารถนำทฤษฎีนี้มาใช้อ้างอิงกับวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่องนี้ นอกจากนี้การทำเช่นนี้ก็ยิ่งช่วยให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นเพราะสามารถแสดงออกมาให้เห็นในเชิงทฤษฎีได้

อย่างไรก็ดีในการศึกษาวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคดา* โดยใช้แนวคิดบูรพาคตินิยมของซาอิดผู้วิจัยก็หวังไว้ว่าอย่างน้อยงานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยให้ผู้อ่านตระหนักและรู้เท่าทันวาทกรรมของตะวันตกที่มีต่อตะวันออกหรืองานของตะวันตกที่แฝงไปด้วยอคตินั้นเอง รวมทั้งหวังว่าจะช่วยเพิ่มมุมมองของผู้อ่านต่อสิ่งต่าง ๆ ให้หลากหลายยิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นเชือกก่อให้เกิดการอภิปรายโต้แย้งกันอันจะนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีและการอยู่ร่วมอย่างสงบสุขและอย่างเท่าเทียมกันระหว่างตะวันออกและตะวันตก

การศึกษาวิจัยงานวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคดา* ในแง่มุมของบูรพาคตินิยมน่าจะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างตะวันตกกับตะวันออกโดย

ตะวันตกก็สามารถตระหนักได้ว่าสิ่งที่นำเสนอเป็นเพียงการสร้างภาพของตะวันตกตามสิ่งที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของตะวันตกเท่านั้น หากใช้ภาพของตะวันออกตามความเป็นจริง และตะวันออกก็ตระหนักได้ถึงวาทกรรมที่ตะวันตกมีต่อตะวันออกซึ่งทำให้สามารถเข้าใจความเป็นตัวตนของชาวตะวันออกเองได้ดียิ่งขึ้นว่าบางทีความเป็นตะวันออกไม่ได้เป็นไปตามภาพที่ตะวันตกสร้างเสมอไป ดังปรากฏในวรรณกรรมและภาพยนตร์ดังเช่นที่ตะวันตกได้สร้างแบบฉบับที่นิยมโดยทั่วไปของอาหรับ (popular stereotypes) ว่าเป็นคนขี้ฉ้อ นักร้องการร้าย จมูกงุ้ม คนงกเห็นแก่เงินทองที่ไม่สมควรจะร่ำรวย (“camel-riding, terroristic, hook-nosed, venal lechers whose undeserved wealth is an affront to real civilization”)¹ ดังนั้นการเข้าใจตะวันออกจึงควรเข้าใจจากสภาพความเป็นจริงของตะวันออกไม่ใช่เข้าใจจากสภาพที่ตะวันตกได้สร้างและถ่ายทอดกันเรื่อยมา การเข้าใจในความเป็นตะวันออกตามความเป็นจริงจึงน่าจะเป็นการนำมาซึ่งสันติสุขระหว่างกันและกันได้ซึ่งความรู้ความเข้าใจกันระหว่างวัฒนธรรมนี้สามารถนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกันและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยไม่มีการแบ่งแยกระหว่างผู้ที่เหนือกว่าและผู้ที่ด้อยกว่าอีกเพราะถ้ายังคงทัศนคติของความเหนือกว่าและความด้อยกว่าก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงมากยิ่งขึ้นและการแบ่งแยกก็จะยิ่งชัดเจนมากยิ่งขึ้นอีกหลายเท่า หากทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าใจในแต่ละฝ่ายได้อย่างแท้จริงแล้วก็น่าจะเป็นทางแก้ปัญหาได้ดีที่สุด

ผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคคา* ที่นำมาศึกษาในแง่มุมของบูรพาคตินิยมจะเป็นงานที่มีประโยชน์ต่อสังคมไทยและจะทำให้คนในสังคมเล็งเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการวิจารณ์มากยิ่งขึ้นว่ามีประโยชน์เพียงไรต่อการดำรงไว้ซึ่งอธิปไตยของชาติตนซึ่งจะช่วยให้เกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างกว้างขวางและแพร่หลายมากยิ่งขึ้นจนอาจกลายเป็นวัฒนธรรมหนึ่งในสังคมไทยได้ในอนาคต นอกจากนี้ผู้วิจัยยังหวังว่างานชิ้นนี้น่าจะมีส่วนทำให้เกิดการตระหนักและรู้เท่าทันวาทกรรมตะวันตกที่กระทำต่อตะวันออก โดยฝ่ายนี้แห่งอำนาจการครอบครองและมีสิทธิขาดในการกำหนดความคิดและความเป็นไปของตะวันออก การตระหนักในวาทกรรมเหล่านี้จะเปรียบเสมือนเกราะคุ้มกันที่ช่วยให้เรามีตระวังในการเลือกรับและเสพงานของตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม ภาพยนตร์ งานเขียน หรือในรูปของสื่ออื่นๆ ก็ตามโดยไม่ลืมหองแห่งใจของตนเองและไม่ถูกครอบงำทางความคิด วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองโดยตะวันตกที่นับวันจะกลืนความเป็นตะวันออกให้หายลงไปทุกทีตามกระแสโลกาภิวัตน์

¹ Edward W. Said, *Orientalism* (New York : Vintage Books Edition, 1979), p. 108.

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชัญเสน. พระพุทธศาสนาแบบอโศก. กรุงเทพฯ : บริษัทส่องสยามจำกัด, 2538.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา, 2542.

ทะไลลามะ. ความจริงสี่ประการคำสอนพื้นฐานในพระพุทธศาสนา. แปลโดย ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชัญเสน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2543.

ธีระ นุชเปี่ยม บรรณาธิการ. เอเชีย-ยุโรปศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์, 2545.

บุญรักษ์ บุญยะเขตมณฑล. ศิลปะแขนงที่เจ็ด เพื่อวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ภาพยนตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2538.

ประวิทย์ แต่งอักษร. มาทำหนังสือกันเถอะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แพรวเอนเตอร์เทน, 2542.

ปิยกุล เลาว์ลย์ศิริ. การวางมุกกลิ้ง. กรุงเทพฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

พระคริสต์ธรรมใหม่. กรุงเทพฯ : องค์การกิตติยสันติธรรมแห่งประเทศไทย, 1994.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์-ยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538.

ราชบัณฑิตยสภา. พุทธประวัติฝ่ายมหายานในอโศก. ในอนุสรณ์งานฉาปนกิจศพนางสมเชื้อ ประมิตินการ. กรุงเทพฯ : 2501.

วนิดา ขำเขียว. ศาสนาเปรียบเทียบ. นนทบุรี : สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส, 2541.

วศิน อินทสระ. หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา. โครงการเผยแพร่ธรรมะของเครือข่ายเมตตาไทย, 2530.

เสถียร พันธรัณย์. ศาสนาเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2524.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทยโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

เซอร์เบิร์ต โอ. ซิลเลอร์. *การสื่อสารและการครอบงำทางวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. แปลโดย
อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. กรุงเทพฯ : โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ภาษาอังกฤษ

Anthropod. *Orientalism*[Online]. 1999. Available from :

[//www.everything2.org/index.pl?node=Orientalism&lastnode_id=658334](http://www.everything2.org/index.pl?node=Orientalism&lastnode_id=658334)

[2002 July 28]

Art of Colonialism, Colonialism of Art [Online]. Available from :

<http://www.history.uiuc.edu/dprochasegypt/egypt.html/barsaid.htm> [2002, July 27]

Balkir, I. Henry James and the Imperial Feeling. *American Studies International* 33

(Oct.1995) pp.17-13 [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 19]

Baumgarten, M. *Little Buddha*[Online]. 1994. Available from :

<http://www.rottentomatoes.com/click/movie->

[1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=1&rid=35341](http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=1&rid=35341)

[2001, December 2]

Bedford/St.Martins, Available from : [http://www.\(b.1935\)](http://www.(b.1935)) [Online]. 1999. Available from :

<http://www.bedfordstmartins.com/litlinks/critical/said.htm> [2002, July 28]

Bennett, C. *The Little Buddha* [Online]. 2001. Available from :

<http://www.geocities.com/clintonbennett/Lectures/The Little Buddha.html>

[2002, December 2]

Berardinelli, J. *Little Buddha*[Online]. 1994. Available from : <http://www.all->

[reviews.colossus.net/movies/l/little_buddha.html](http://www.all-reviews.colossus.net/movies/l/little_buddha.html) [2002, January 4]

Bjelajacc, D. *Exhibition Schedule* [Online]. 2001. Available from :

<http://www.caareviews.org/reviews/edwards.html> [2002, July 26]

- Boone, J. A. *Vacation Cruises ; or The Homoerotics of Orientalism*. *PMLA* 110 (January 1995) pp. 768-813 [Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwua/detail.nsp> [2002, August 17]
- Brasted, H. *The Politics of Stereotyping Western Images of Islam* [Online]. 1997. Available from : <http://freespeech.org/manushi/98/islam.html>. [2002, July 29]
- Brown, J. *Little Buddha*'(PG)[Online]. (n.d.). Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=2&rid=35336>
 [2002, January 6]
- Cannadine, D. *Ornamentalism How the British Saw Their Empire* [Online]. 2002. Available from : <http://www.oup-usa.org/isbn/0195146603.html> [2002 July 26]
- Chia-yi Pao, A and Ziter, E. The Orient of the Boulevards [book review]. *Theater Survey* 40, 1 (May 1999) pp. 111-113 [Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwua/detail.nsp> [2002, August 16]
- Clarke, J.J. *Oriental Enlightenment: The Encounter between Asian and Western Thought*. London and New York : Routledge, 1997.
- Clifford N. R. The Long March of "Orientalism" : Western Travelers in Modern China. *New England Review* 22, 2(Spring 2001) 128-140[Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwua/detail.nsp> [2002, August 16]
- Collins, T. and RSiSS, *Oriental Enlightenment : The Encounter between Asia and Western Thought by J.J Clarke* [Online]. 1999. Available from :
<http://rsiss.org/bkclarke.html> [2002, August 2]
- Curran, J. and Takata , S. R. *Reactions to Edward Siad's Work*[Online]. 2002. Available from : <http://www.csudh.edu/dearhabermas/said03.htm> [2002, July 27]
- Dallmayr, F. R. and Gallagher, P. Beyond Orientalism [book review]. *Philosophy East & West* 48, 4 (Oct.1998) 663-665[Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwua/detail.nsp> [2002, August 17].
- Darraj, S. M. [Online]. (n.d.). Available from : <http://www.reconstruction.ws/rePowerPoliticsCulture.htm> [2002, August 2]
- Eakin, E. *Look Homeward, Edward*[Online]. 1999. Available from : <http://>

- www.newyorkmag.com/page.cfm?page_id=2038 [2002, July 27]
- Ebert, R. Little Buddha. [Online]. 1994. Available from :
http://www.suntimes.com/ebert/ebert_reviews/1994/05/922043.html
 [2002, January 5]
- Edward Said Representations of the Intellectual [Online]. Available from :
<http://www.ucalgary.ca/~rseiler/saigde.htm> [2002, July 27]
- Farnsworth, R. An Australian Cultural Synthesis : Wayang, the Hollywood Romance, and The Year of Living Dangerously. **Literature/Film Quarterly** 24, 4 (1996) pp. 341-359 [Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 19].
- Faure, B. The Buddhist Icon and the Modern Gaze. **Critical Inquiry** 24, 3 (Spring 1998) pp. 768-813 [Online]. (Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16])
- Hammond, A. Orientalism, anyone? [Online]. 1996. Available from : <http://muraluv.es/kelfalescritics.html> [2002, July 28]
- Hata, P. Little Buddha [Online]. (n.d.). Available from :
<http://www.liveingdharma.org/Real.World.Buddhism/LittleBuddha.html>
 [2002, January 3]
- Hayot, E. Critical Dreams : Orientalism, Modernism, and the Meaning of Pound's China. **Twentieth Century Literature** 45, 4 (winter 1999) pp. 511-533 [Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 18]
- Hiatt, A. Between Empires : Orientalism Before 1600. Cambridge. July 2001 [Online]. 2001. Available from : <http://www.sun.rhbnc.ac.uk/Music.Conference5/01-7-ori.html> [2002, August 5]
- Hubbard, C. Little Buddha reviewed [Online]. (n.d.). Available from :
<http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=2&rid=35349> [2002, January 7]
- Kaplan, R. L. Film Theory into the Nineties : Beyond Marxist Modernism and Populist Postmodernism?. **Cultural Studies** 11, 1 (January 1997) : 179-183.
- Kennady, D. Arabian Nights. **Journal of British Studies** 39, 3 (July 2000) pp. 317-339

[Online]. (Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp>
[2002, August 16])

Landow, G. P. **Edward W.Said's Orientalism**[Online]. 2002. Available from :
<http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orint14.html>
[2002, July 30]

Lariviere, R W. **Protestants, Orientalists, and Brahmanas: Reconstructing Indian Social History** [Online]. 1994. Available from :
<http://menic.utexas.edu/asnic/subject/gondalecture.htm> [2002 July 28]

Learning Activity two : Cultural Constructs of Asia [Online]. Available from : <http://asia-for-teachers.educ.utas.edu.au/CD/cdx/units/uni11/module1/lernactZ/perspec1.htm>.
[2002, July 28]. -Excerpt from : D.A.Washbrook (1999). **Orient and Occidents : Colonial Discourse Theory and the Historiography of the British Empire**
Oxford History of the British Empire, V.5, Oxford University Press

Learning Activity two : Cultural Constructs of Asia [Online]. Available from : <http://asia-for-teachers.educ.utas.edu.au/CD/cdx/units/uni11/module1/lernactZ/perspec1.htm>
[2002, July 28]. -Excerpt from : Sarder, Z. and Van Loon, B. **Cultural Studies for Beginners** 1997

Little Buddha Cultural Heritage : World /Tibet; Religions[Online]. (n.d.). Available from :
<http://www.teachwithmovies.org/guides/little-buddha.html> [2002, January 2]

Looking towards Asia [Online]. Available from :
http://www.valthelsinki.fi/agathon/2791_4.htm [2002, July 27]

Mackenzie J. and Bell, K. **Orientalism** [book review]. **Canadian Journal of History** 31
(Dec.1996) pp. 490-491 [Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 17]

MacMaster, N. and Lewis, T. **Orientalism : From Unveiling to Hyperveiling**. **Journal of European Studies** 28 1-2 (Mar./June 1998) [Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 17]

Maltby, R. **Popular Culture in the Twentieth Century**. London : Grange Books, 1994

Mcgill, G. **Little Buddha** (n.p.)(Mimeographed)

Means, L. A. **Oriental Prospects** [book review]. **Christianity & Literature** 50, 4 (summer

- 2001) pp. 743-744 [Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16]
- Moeran, B. The Orient Strikes Back Advertising and Imagining Japan. **Theory, Culture & Society** 13, (3) February, May, August and November 1996) : 77-112.
- Monshipouri M. The West's Modern Encounter with Islam : From Discourse to Reality.
Journal of Church and State 40, 1(winter 1991) 25-56[Online]. Available from
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16]
- Orientalism : A Foundation for Critiques of Textbook Explanations of Islam [Online].
 Available from : <http://www.oxy.edu/departments/rs/maeda/horientweb.htm> [2002 July 27]
- Pasto J. Islam's "Strange Secret Sharer" : Orientalism, Judaism, and the Jewish Question.
Comparative Studies in Society and History 40, 3(July 1998) 437-474 [Online].
 Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16]
- Postcolonial & Transnational Theories[Online]. 2002. Available from :
<http://xroads.virginia.edu/~DRBR/TVReed/poco.html> [2002 July 27]
- Procida, M. A. A Tale Begun in Other Days : British Travelers in Tibet in the Late Nineteenth Century **Journal of Social History** 30 (Fall 1996) pp. 185-208 [Online].
 (Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16])
- Raz, J. and Raz, A.E. -'America' Meets 'Japan' A Journey for Real between Two Imaginaries. **Theory, Culture & Society** 13, 3 February, May, August and November: 153-178.
- Rice, J. P. In the Wake of Orientalism. **Comparative Literature Studies** 37, 2 (2000) pp. 223-238 [Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 17]
- Rhodes, S. 21/2 Stars out of 4[Online]. 1994. Available from : <http://www.all-reviews.com/videos-2/little-buddha.htm> [2002, January 5]
- Robin. Orientalism and the Western Obsession with the "Other" [Online]. (n.d.). Available from : http://www.chass.utoronto.ca/history/material_culture/robin/other.htm [2002, July 27]

Rotter, A. J. Saidism without Said : Orientalism and U. Sdiplomatic history. **The American Historical Review** 105, 4(Oct 2000) 1205-1217[Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 19]

Said, Edward W. *Orientalism*. NY : Vintage, 1979 [Online]. Available from :
http://www.personal.psu.edu/staff/k/x/kxs334/academic/theory/said_orientalism.html
 [2002, July 27]

Said, E. W. Grabar, O and Lewis, B. *Orientalism : An Exchange* [Online]. 2002. Available from : <http://www.shunya.net/Text/Articles/OrientalismLewisLetter.htm> [2002 July 28]

Said, E. W. *Orientalism* .New York: Vintage Books Edition, 1979.

Sakamoto, R. Japan, Hybridity and the Creation of Colonialist Discourse. **Theory, Culture & Society** 13, 3 (February, May, August and November 1996): 113 -128.

Sample Academic Precis [Online]. 2002. Available from :
<http://wordswork.com/sample9/business/academic-precis.html> [2002, July 30]

Santaolalla, I. C. East is East and West is West? Otherness in Capra's The Bitter Tea of General Yen. **Literature/Film Quarterly** 26, 1 (1998) pp. 67-75 [Online].
 (Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 17])

Scheib, R. *Little Buddha* [Online]. 1994. Available from :
<http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=1&rid=301471>
 [2002, July 20]

Scholer, J. L. *The Failure of Middle Eastern Studies* [Online] Available from :
<http://www.dartreview.com/issues/2.4.02/mideast.html> [2002, July 27]

Scott, D. B. Orientalism and Musical Style. **The Musical Quarterly** 82, 2 (Summer 1998) pp. 309-335 [Online]. Available from :
<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16]

Shasha, D. *Edward Said : A Personal Appreciation* [Online]. 2002. Available from :
<http://www.sephardiccafe.com/ash.html> [2002 July 27]

Siddiqui, H. *Edward Said : Embattled But Unbowed* [Online]. 2000. Available from : <http://www.commondreams.org/views/062200-102.htm> [2002, July 27]

- Skov, L. Fashion Trends, Japonisme and Postmodernism. **Theory, Culture & Society** 13 (3) February, May, August and November 1996) : 129-151.
- Studlar, G. Out –Salomeing Salome : Dance, the New Women and Fan Magazine Orientalism. **Michigan. Quarterly Review** 34 (Fall 1995) pp. 487-510 [Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 17]
- Tao, Z. Citizen of Whose World? Goldsmith's Orientalism. **Comparative Literature Studies** 33, 1(1996) pp.15-34[Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16]
- Trépanier, L. Ten Reasons Why Edward Said's Orientalism is Bull [Online]. Available from : <http://pages.globetrotter.net/trepanestan/said.html> [2002 July 29]
- Trimel, S. Faculty Profile ; Edward Said[Online]. 1998. Available from : <http://people.bu.edu/adnan/said.html> [2002, July 21]
- Walker, J. Little Buddha (1993)[Online]. 1993. Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=3&rid=35345> [2002, January 6]
- Wang, N. Orientalism versus Occidentalism. **New Literary History** 28 (winter 1997) 57-67[Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 20]
- Wang, Y. Beyond Multi-Culturalism Universalism, Multi-Culturalism and Beyond-Continuing the Dialogue on Orientalism [Online]. 1996. Available from : <http://nias.ku.dk/Nytt/Thematic/Orientalism/yeyfarn.html> [2002 July 27]
- Wassil, G. Keats's Orientalism. **Studies in Romanticism** 39, 3 (Fall2200) pp. 419-447 [Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 17]
- Webb, J. A. Little Buddha(1993)[Online]. 1993. Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=3&rid=35344> [2002, January 6]
- Welty, G. Dayton Voice (August 10,1997)[Online]. 1997. Available from : <http://www.wright.edu/~gordon.welty/Said97.htm> [2002, July 27]

Windschuttle, K. Edward Said's Orientalism [Online]. 1999. Available from :

www.newcriterion.com/archive/17/jaw99/said.htm [2002 ,August 9]

Young, L. Looking East. **Cultural Studies** 2, 1 (1998) : 109-110.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฤษณ์ ทองเลิศ. *สื่อมวลชนการเมืองและวัฒนธรรมองค์กรร่วมแห่งสายสัมพันธ์ของวิถีชีวิต*.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539.

กอร์ดอน แมคกิลล์. *พระพุทธเจ้ามหาศาสดา...โลกลืมไม่ได้*. แปลโดย บรรจบ บรรณรุจิ,

จารึก อรรถกรศิริโพธิ. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามบิสซิเนสแอนด์พริ้นติ้ง จำกัด, 2537.

กาญจนา แก้วเทพ. *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์, 2544.

ก่องแก้ว เจริญอักษร. *ความรู้เรื่องธรรมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *อารยธรรมสมัยโบราณ-สมัยกลาง*.

พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *อารยธรรมสมัยใหม่-ปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์. *วรรณคดีทศนา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

คึกฤทธิ์ ปราโมช. *เขียนและนิยายวิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2514.

จูเลียน ชักส์ลีย์, เจ. โบร์โนวส์กี, เจอร์ลด์ แบร์รี, เจมส์ ฟิชเชอร์. *วิวัฒนาการแห่งความคิดภาคมนุษย์และมนุษยชาติ*. แปลโดย จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

จูเลียน ชักส์ลีย์, เจ. โบร์โนวส์กี, เจอร์ลด์ แบร์รี, เจมส์ ฟิชเชอร์ คณะบรรณาธิการ.

วิวัฒนาการแห่งความคิดภาค มนุษย์และโลก. แปลโดย จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ัญญเสน. *ศาสนาคริสต์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

ชมรมบัวชมพู. *Dhamma...made easy in English* หยาดหยดแห่งธรรมนำชีวิตงดงาม.

กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2540.

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. “วรรณวิจารณ์สัญจรที่เคนต์ก๊ก (ตอนจบ)” : เนชั่นสุดสัปดาห์. ปีที่ 8

ฉบับที่ 383 ประจำวันที่ 7-13 ตุลาคม 2542 หน้า 60-61.

เชอเกียม ตรุงปะ รินโปเช. *คัมภีร์มรณศาสตร์แห่งทิเบต ข้อความเปิดเผยเรื่องเร้นลับของ ความตาย*. แปลโดย อนุสรณ์ ติพยนันท์ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกมลคีมทอง. 2543.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. *วาทกรรมการพัฒนา ; อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และ ความเป็นอื่น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา, 2542.

เดือน คำดี. *วิทยาศาสตร์*. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2536.

ธนู แก้วโอภาส. *ศาสนาโลก*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ลोजิก.

ธเนศ วงศ์ยานนาวา บรรณาธิการ. *รัฐศาสตร์สาร*. ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 (2541).

ธเนศ วงศ์ยานนาวา บรรณาธิการ. *รัฐศาสตร์สาร*. ปีที่ 22 ฉบับที่ 2. (ม.ป.ป.).

ธีระ นุชเปี่ยม, บรรณาธิการ. *เอเชีย-ยุโรปศึกษาปรัชญาและแนวทาง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์, 2545.

นงเยาว์ ชาญณรงค์. *วัฒนธรรมและศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

นันทนา กบิลกาญจน์. *ประวัติศาสตร์และอารยธรรมโลก* (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2542.

บรรยง บุญฤทธิ์. *โลกลึกลับของทิเบต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธีระการพิมพ์, 2541.

ประชา สุวีรานนท์. *แสงเมื่อเดือนหงายเล่มสอง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2542.

ปิยะ แสงฉาย. *หลักพุทธประวัติ นักธรรม ธรรมศึกษาตรี โท*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส. ธรรมภักดี, 2499.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มูลนิธิพุทธธรรม, 2539.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). *เรื่องเหนือสามัญวิสัย อธิปาฏิหาริย์ เทวดา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, 2544.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) *พุทธธรรม*. ฉบับปรับปรุงใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2532.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2520.

พระราชวรานูนิ. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร :

อมรินทร์การพิมพ์, 2527.

พระเชษฐ (ภาพยนตร์). **องค์การแคมพัสครุเสดในประเทศไทย**.

พุทธทาสภิกขุ. **พุทธ-คริสต์ในทัศนะท่านพุทธทาส (ใจความแห่งคริสต์ธรรมเท่าที่พุทธบริษัทควรทราบ)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เทียนวรรณ, 2527.

พิทยา ว่องกุล บรรณาธิการ. **ไทยยุควัฒนธรรมทาส**. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2541.

ฟูมิโอะ มะสุทานิ. **ศาสนาเปรียบเทียบระหว่างพระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนา**.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2514.

ภาควิชาภาษาตะวันออก. **พุทธธรรมในพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ : โครงการเอกสารคำสอนคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

มาร์กาเร็ต อีแวนส์ ไพรซ์. **เทพนิยายกรีก**. แปลโดย วัชรินทร์ อ่ำพัน. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทเรือนปัญญา, 2544.

มาลิตัด พรหมทัตตเวที. **เทพนิยายที่เป็นพื้นฐานของวรรณคดี**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

มาลินี แก้วเนตร. **คัมภีร์ในหามเตย เภา แสง ความคิด ชีวิตและวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

มาลินี แก้วเนตร. **แลหน้ลลอดแวนวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม, 2542.

เขาวนันท เชฎฐรัตน์. **ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์ ณ ฌาน, 2534.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์ , 2538.

รูดี เวอร์ลิทเซอร์และมาร์ค เพ็พโล. **บทภาพยนตร์พระพุทธเจ้ามหาศาสดา...โลกลืมไม่ได้**.

แปลโดย สมพล สังขะเวส. กรุงเทพฯ : บริษัท สยามบิสิเนสแอนด์พริ้นติ้ง จำกัด, 2537.

โรลลิ่งด์ บาร์ตส์. **มายาคติ** : แปลโดย วรรณพิมล อังคศิริสรพ. กรุงเทพฯ :

โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2544.

วิกกี แม็คแคนซี. **ตุลภูผู้กลับชาติมาเกิด**. แปลโดย วรณ อุษา. กรุงเทพมหานคร : เทพพิทักษ์การพิมพ์, 2544.

วิโรจน์ นาคชาติรี. **พุทธปรัชญาเถรวาท**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

รามคำแหง, 2540.

สถิต วงศ์สวรรค์. *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรพิทยา, 2537.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. *พุทธประวัติ เล่ม 1-2*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระสังฆราช (เสา). *พุทธประวัติ เล่ม 3*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2522.

สมภาร พรหมทา. *พุทธศาสนมหายานนิกายหลัก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2540.

ส ศิวรักษ์. *ของดีจากอียิปต์ (รวมเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาในอียิปต์)*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย จำกัด, 2544.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. *พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน*. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์,
2522.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. *คุณลักษณะพิเศษแห่งพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
องค์การค้ำของคุรุสภา, 2506.

เสถียรโกเศศ-นาคะประทีป. *ลัทธิของเพื่อน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิราบ, 2540.

เสรี วุฒิธรรมวงศ์. *ศึกษาประลองปัญญา พุทธ คริสต์ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่คนไทย
ยังไม่ได้รับรู้*. (ม.ป.ท.): 2543.

ภาษาอังกฤษ

Andrew J Rotter. Saidism without Said : Orientalism and U.S diplomatic history. **The
American Historical Review** ; v.105 no4 (Oct 2000) p.1205-7. [Online].

Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 19].

An Interview with Edward Said. **Tikkun** ; v14 no 2 (Mar./Apr.1999) p.11-15. [Online].

Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 15].

Barry Smart. MisUnderstanding Japan. **Theory, Culture & Society**, vol.13 (3) February,
May, August and November 1996. SAGE, London, Thousand Oaks and New Delhi
: 179-192.

Benjamin Graves'98. Problematizing the Exilic : Eurocentrism and Elitism. [Online]. 1997.

Available from :

<http://www.scholars.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/said7.html>

[2002, July 28].

Bryan S Turner. Edward Said and the Exilic Ethic On Being Out of Place. **Theory Culture & Society**, Vol 17 (6) (December 2000). SAGE, London, Thousand Oaks and New Delhi : 125-129.

C.A. Bayly (Christopher Alan) and David Kopt. Empire and Information [book review]. **The Historian**, v 61 no 2 (winter 1999) p.441-2. [Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwua/detail.nsp> [2002, August 20].

Chris Baldick. **Literary Terms**. New York : Oxford University Press, 1990.

Colin Sloss. Orientalism in the School House?. [Online]. 2000. Available from : <http://www.esl.sakuragaoka.ac.jp/tsh/8-4/sloss.html> [2002, July 28].

Daniel Bradbury. Biography of Bernardo Bertolucci. [Online]. Available from : <http://italian.vassar.edu/bertolucci/bertbio.html> [2002, November 14]

Danielle Sered. Orientalism. [Online]. 1996. Available from : <http://www.emory.edu/ENGLISH/Bahri/Orientalism.html> [2002, August 10].

Desson Howe, Little Buddha' (PG) [Online]. 1994. Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=2&rid=35337> [2002, August 20].

Dipesh Chakrabarty. In Theory : Classes, Nations, Literatures. **Cultural Studies**, Vol 11 (1) (January 1997). Routledge : 145-147.

Dorothy Figueira. The Profits of Postcolonialism. **Comparative Literature** ; v. 52 no 3 (Summer 2000) p. 246-54. [Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwua/detail.nsp> [2002, August 20].

Edith Hamilton. **Mythology**. New York : Penguin Group, 1969.

Eduard van de Bilt. Subversive Transference : Mark Twain and the End of Orientalism. [Online]. Available from : <http://english.cla.umn.edu/travelconf/abstracts/vandeBilt.html> [2002, July 27].

Edward Said. Edward Said Culture and Imperialism. [Online]. 1993. Available from : <http://www.zmag.org/zmag/articles/barsaid.htm> [2002, July 29].

Edward Said. My Encounter with Sartre. [Online]. 2000. Available

from : <http://www.lrb.co.uk/v22/n11/said2211.htm> [2002, August 8].

Edward Said & Orientalism. [Online]. Available from :

<http://mural.uv.es/kelfa/esedward.html> [2002, July 27].

Edward Said Representations of the Intellectual. [Online]. Available from :

<http://www.ucalgary.ca/~rseiler/saidgde.htm> [2002, July 27].

Edward Said. Unoccupied Territory. [Online]. 1999. Available from :

<http://www.lrb.co.uk/v21/no1/said2101.html> [2002, July 29].

Edward Said Representations of the Intellectual. [Online]. Available from :

<http://www.ucalgary.ca/~rsiler/saidgde.htm> [2002, July 27].

Edward W Said. Orientalism, an Afterward. *Raritan* ; v. 14 (winter 1935) p. 32-59. [Online].

Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwua/detail.nsp>
[2002, August 17].

Edward W Said. The Clash of Ignorance. [Online]. 1993. Available

from : <http://www.zmag.org/saidclash.htm> [2002, August 8].

Frank Rosengarten. A Note on Edward W. Said's Culture and Imperialism. [Online] 1998.

Available from : http://www.italnet.nd.edu/gramsci/igsn/news/n03_8.shtml
[2002 July 26].

Fred R. Dallmayr (Fred Reinhard) and Paul Gallagher. Beyond Orientalism [book review].

Philosophy East & West ; v 48 no 4 (Oct. 1998) p. 663-5. [Online]. Available
from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwua/detail.nsp> [2002, August 17].

Frederic Brussat and-Mary Ann. Little Buddha. [Online]. 1994. Available from :

http://www.spiritualityhealth.com/newsh/items/moviereview/item_3135.html
[2002, January 5].

Gauri Viswanathan. Beyond Orientalism Syncretism and the Politics of Knowledge.

[Online]. Available from : <http://www.stanford.edu/group/SHR5-1/text/Viswanathan.html> [2002 July 26].

George P. Landow. Anwar Abdel Malek--a Major Inspiration for Said's Conception of Orientalism. [Online]. Available from :

<http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient9.html>

[2002, July 28].

George P. Landow. Edward W. Said's Orientalism. [Online]. 2002 Available from :

<http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient14.html>

[2002, July 30].

George P. Landow. Edward W. Said on Orientalist Pretensions to Objectivity. [Online].

Available from :

<http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient12.html>

[2002, July 27].

George P. Landow. Edward W. Said's on Orientalist Scholarship. [Online]. Available from :

<http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient3.html>

[2002, August 6].

George P. Landow. Knowledge Became Practice, Scholarship Became Imperialism. [Online].

Available from :

<http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient11.html>

[2002, August 5].

George P. Landow. Orientalism as Theory and Practice. Available from : [http://www.](http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient5.html)

[Thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient5.html](http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient5.html) [2002, August 2].

George P. Landow. Three Forms of Orientalism. [Online]. Available from : [http://www.](http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient4.html)

[thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient4.html](http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient4.html) [2002, August 5].

George P. Landow. Turning against the Orient. [Online]. Available from : [http://www.](http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient8.html)

[thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient8.html](http://www.thecore.nus.edu.sg/landow/post/poldiscourse/said/orient8.html) [2002, July 27].

Gyan Prakash. Orientalism Now. **History and Theory** ; v. 34 no-3 (1995) p. 199-212.

[Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwhua/detail.nsp>

[2002, August 16].

Heather Streets. Orientalism Transposed [book review]. **Victorian Studies** ; v. 43 no 1

(Autumn 2000) p. 144-6. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwhua/detail.nsp> [2002, August 16].

Hermann Landolt. Henry Corbin, 1903-1978 : Between Philosophy and Orientalism.

Journal of the American Oriental Society ; v. 119 no 3 (July/Sept : 1999)

p. 484-90. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwhua/detail.nsp> [2002, August 16].

Issandr Elamrani. They started it!. [Online]. 2000. Available from :

<http://www.cairotimes.com/content/archiv04/said.htm> [2002, July 28].

Jeffrey R Timm. Engaged Buddhism [book review]. **Philosophy East & West** ; v. 47

(Oct.1997) p. 588-95. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwhua/detail.nsp> [2002, August 16].

Jessica Robinson. Edward Said. [Online]. Available from :

http://www.anthro.mankato.msus.edu/information/biography/pqrst/said_edward.html
[2002, July 28].

Justus Reid Weiner. My beautiful old house “and other fabrications by Edward Said.

Commentary ; v. 108 no 2 (Sept. 1999) p. 23-31. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwhua/detail.nsp> [2002, August 17].

Kenneth Chan. USWP07 : Orientalisms. [Online]. 2002. Available from :

<http://www.nus.edu.sg/...\index.html> [2002, July 28].

Leonard Maltin. Biography for Bernardo Bertolucci. [Online]. 1994.

Little Buddha (1993). [Online]. Available from :

<http://healersoftheworld.com/services/movie/littlebuddha.html> [2002, January 5].

Little Buddha [Film]. Miramax.

Little Buddha. [Online]. Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=1&rid=35341> [2001, December 2].

Little Buddha Cultural Heritage : World /Tibet ; Religions. [Online]. Available from :

<http://www.teachwithmovies.org/guides/little-buddha.html> [2002, January 2].

Lola Young. Looking East. **Cultural Studies**, vol 2 (1) (1998). SAGE, London, Thousand Oaks and New Delhi : 109-110.

Longman Dictionary of Contemporary English. England : R R Donnelly&Sons Company, 1995.

Mark Levine. An Interview with Edward Said. [Online] **Tikkun** ; v. 14 no 2 (Mar./Apr.1999) p 11-15. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwwhua/detail.nsp>
[2002, August 15]

Michel Foucault. *The Order of Things : An Archaeology of the Human Sciences*. New York: Pantheon. 1970.

Middle East, Arab & Muslim world. [Online]. Available from :

<http://www.alternativeradio.org/tapes/mideast.html> [2002, July 27].

NEMLA2000 : Buffalo, NY. CFP : Orientalism is Science Fiction (9/15; NEMLA,4/7-4/8).

[Online]. Available from : <http://www.english.upenn.edu/CFP/ARCHIEVE/1999-07/0024.html> [2002, July 28].

Ning Wang. Orientalism versus Occidentalism. *New Literary History* ; v 28 (winter 1997) p.57-67. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 20].

Orientalism : a Brief Definition. [Online]. Available from :

<http://65.107.211.206/post/poldiscourse/pol11.html> [2002 July 27].

Orientalism. [Online]. Available from : <http://www.4essays.com/essays/oriental.HTM> [2002, August 10].

Paman Seiden, Peter Widdowson. *A Reader's Guide to Contemporary Theory*. Third Edition London Hanester Wheatsheat 1943.

Petra Fachinger. Orientalism reconsidered : Turkey in Barbara Frischmuth's Das Verschwinden des Schatterns in der Sonne and Hanne Made-Flock's Im Schatten der Mondsichel. *Studies in 20th Century Literature* ; v. 23 no 2 (Summer 1999) p 239-54. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16].

Rebecca Flint. Bernardo Bertolucci. [Online]. Available from :

<http://www.shopping.yahoo.com/shop?d=d&cf=artistpage&castinfo=2&id=1800010757> [2002, November 12]

Robert Fulford's column about Edward Said. [Online]. 2001. Available from :

<http://markov.utstat.toronto.edu/fulford/Edward Said.html> [2002, July 27].

Rowling's Participation in the Discourse of Orientalism in Harry Potter. [Online]. Available from : <http://www.shrub.com/~john/harry.html> [2002, July 27].

Samuel Bercholz and Sherab Chodzin Kohn. *The Companion Reader to the Film 'LITTLE BUDDHA' ENTERING THE STREAM an Introduction to the Buddha and His*

Teachings. London : Shamahala Publications, 1994.

Scott Daniel Dunbar. The place of Interreligious Dialogue in the Academic Study of Religion.

Journal of Ecumenical Studies; v. 35 no 3/4 (Summer/Fall 1998) p. 455-69.

[Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp>

[2002, August 16].

Stephen Farber. Little Buddha. [Online]. Available from :

<http://www.rottentomatoes.com/click/movie->

1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=3&rid=277901

[2002, August 21].

Syrine Chafic Hout and Antoinette Marie Sol. Viewing Europe from the Outside

[book review]. **International History Review** ; v. 21 no 2 (June 1999) p. 480-1.

[Online]. Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp>

[2002, August 16].

Werner Cohn. Edward Said knows. [Online]. 2001. Available from :

<http://www.wernercohn.com/Said.html> [2002, July 27].

William S. Sax. Orientalism and the Postcolonial Predicament [book review] **The Journal of**

Asian Studies ; v. 54 (May 1995) p. 591-2. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 16].

Xiaomi Chen and Marie-Paule Ha. Occidentalism [book review]. **Research in African**

Literatures ; v 28 (winter 1997) p. 154-64. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 19].

Zeynep Ocelik. Colonialism, Orientalism, and the Canon. **The Art Bulletin** ; v. 78 (June

1996) p. 202-5. [Online]. Available from :

<http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp> [2002, August 19].

Zhaoming Qian and Massimo Baciqualupo. Orientalism and Modernism [book review].

The Modern Language Review ; v. 93 pt3 (July 1998) p. 812-14. [Online].]

Available from : <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwwhua/detail.nsp>

[2002, August 17].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประวัติแบร์นาร์โด แบร์โตลุชชี

แบร์นาร์โด แบร์โตลุชชี (Bernardo Bertolucci) เกิดเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 1940 ที่เมืองปาร์มา ประเทศอิตาลี แบร์โตลุชชีเป็นบุตรชายของอิตาลีโอ แบร์โตลุชชี (Attilio Bertolucci) ซึ่งเป็นกวี นักวิจารณ์ภาพยนตร์ ผู้รวบรวมบทเขียนของนักเขียนคนเดียวหรือหลายคน (anthologist) และศาสตราจารย์ประวัติศาสตร์ศิลปะ (art history professor) ด้วยอาชีพของบิดาของแบร์โตลุชชีทำให้เขาอยู่ในสภาพสังคมแห่งสติปัญญาซึ่งได้เป็นการกระตุ้นให้เขาเกิดความสนใจในภาพยนตร์ตั้งแต่วัยเด็กและได้เริ่มสร้างภาพยนตร์ 16 ม.ม. ตอนวัยรุ่นเมื่ออายุได้เพียง 15 ปี แบร์โตลุชชีได้ทำภาพยนตร์สั้นที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กสองเรื่อง นอกจากนี้เขายังได้รับการยอมรับไปทั่วอิตาลีในฐานะนักประพันธ์คนหนึ่ง ก่อนจะอายุครบ 12 ปี กวีนิพนธ์ของแบร์โตลุชชีได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารหลายฉบับ หนังสือเล่มแรกของเขาคือหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์เรื่อง *In Search of Mystery (In Cerca del Mistero)* ซึ่งได้รับรางวัล *the Premio Viareggio* ซึ่งเป็นหนึ่งในรางวัลวรรณกรรมที่สูงสุดของอิตาลี

แบร์โตลุชชีได้เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยโรม (the University of Rome) ในปีค.ศ. 1958 เขาได้เริ่มงานเกี่ยวกับภาพยนตร์จากการเป็นผู้ช่วยผู้กำกับ (assistant director) ของ Pier Paolo Pasolini ที่ป็นทั้งนักประพันธ์นวนิยายและกวีซึ่งต่อมาได้กลายเป็นทั้งเพื่อนและครูสอนศิลปะที่ดีแก่แบร์โตลุชชี หลังจากที่แบร์โตลุชชีได้ช่วยปาโซลินีสร้างภาพยนตร์เรื่อง *Accatone* แล้วเขาก็ได้ลาออกจากมหาวิทยาลัยในปีค.ศ. 1961 และได้เริ่มศึกษาการสร้างภาพยนตร์ด้วยตัวเอง ในปีค.ศ. 1962 เขาก็ได้กำกับภาพยนตร์ของตัวเองเป็นเรื่องแรกโดยใช้สถานที่ถ่ายทำที่กรุงโรมในชื่อว่า *The Grim Reaper (La Commare Seca)* ซึ่งเป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับความลึกลับของการฆาตกรรมซึ่งสร้างจากบทภาพยนตร์ของปาโซลินี ภาพยนตร์เรื่องนี้ล้มเหลวในด้านรายได้อย่างสิ้นเชิงรวมถึงไม่เป็นที่สนใจของนักวิจารณ์ภาพยนตร์ในกรุงโรมด้วย สองปีต่อมาเขาก็ได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง *Before the Revolution (Prima della Rivoluzione)* ซึ่งเกี่ยวกับความยุ่งเหยิงทางชีวิตเยาวชนซึ่งก็ยังคงล้มเหลวในด้านรายได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามภาพยนตร์เรื่องนี้ยังได้รับรางวัลในเทศกาลภาพยนตร์ที่เมืองคานส์ในปีค.ศ. 1964 จะเห็นได้ว่าเป็นเวลาถึง 5 ปี ที่แบร์โตลุชชีไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องรายได้จากภาพยนตร์ที่ตนสร้างทำให้เขา

ประสบปัญหาเป็นอย่างมากในเรื่องเงินทุนสำหรับสร้างภาพยนตร์ของตนเรื่องต่อไปในช่วงนี้เขาจึงได้หันไปทำภาพยนตร์สารคดีและคอยช่วยผู้กำกับ Julian Beck ในการผลิตผลงานต่าง ๆ แทน

ในปีค.ศ. 1968 แบร์โตลุซซีได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง *Partner* ซึ่งเป็นการนำเรื่อง *William Wilson* ของ Poe มาสร้างใหม่อีกครั้ง ในปีค.ศ. 1970 แบร์โตลุซซีก็ได้กำกับภาพยนตร์เรื่อง *The Spider's Stratagem (La Strategia del Ragno)* ซึ่งเป็นภาพยนตร์แนวตื่นเต้น (thriller) เกี่ยวกับความพยายามของเด็กหนุ่มผู้หนึ่งที่จะคลี่คลายปมแห่งความลึกลับที่ล้อมรอบบิดาของตนซึ่งเป็นผู้ต่อต้านฟาสซิสต์ (anti-fascist) อยู่หลายทศวรรษ ในปีค.ศ. 1971 เขาก็ได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง *The Conformist (Il Conformista)* ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นงานที่มีพัฒนาการขึ้นมากจากงานชิ้นก่อน ๆ ของเขาซึ่งทำให้งานของเขาได้รับการชื่นชมยกย่องในระดับนานาชาติ ภาพยนตร์เรื่องนี้เกี่ยวกับลัทธิฟาสซิสต์ในอิตาลีภายใต้การปกครองของมุสโสลินีและเป็นการศึกษาถึงบุคลิกลักษณะของตัวละคร Jean-Louis Trintignant ผู้ซึ่งประพุดติปฏิบัติตามแบบแผนทางมโนคติในยุคของตนเอง ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้จัดแสดงในงานเทศกาลภาพยนตร์เบอร์ลินและได้รับการตอบรับชื่นชมอย่างมากส่งผลให้ชื่อเสียงของแบร์โตลุซซีในฐานะผู้กำกับภาพยนตร์ได้รับความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

ในปีค.ศ. 1972 แบร์โตลุซซีได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง *Last Tango in Paris* ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากจนทำให้ชื่อเสียงของเขาซจรขยายไปทั่วโลกในฐานะผู้กำกับประเภทกามารมณ์นอกคอกอย่างร้ายกาจ เขาได้กล่าวว่าตนไม่ได้เตรียมใจสำหรับปฏิกิริยาตอบสนองของผู้ชมอย่างมากมายที่มีต่อภาพยนตร์เรื่องนี้ ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องราวความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างพ่อม่ายชาวอเมริกันและสาววัยรุ่นปารีสซึ่งทำให้แบร์โตลุซซีได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลออสการ์สาขาผู้กำกับการแสดงยอดเยี่ยมพร้อมกับมาร์ลอน แบรนโดผู้รับบทพ่อม่ายชาวอเมริกันที่ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลออสการ์สาขานักแสดงนำฝ่ายชายยอดเยี่ยมเช่นกัน ในปีค.ศ. 1976 แบร์โตลุซซีได้สร้างภาพยนตร์มหากาพย์ซึ่งมีความยาวถึง 311 นาทีขึ้นเป็นครั้งแรกในชื่อเรื่อง *1900 (Novecento)* ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชายสองคนที่เกิดในประเทศอิตาลี ในวันเดียวกัน และปีเดียวกันโดยภาพยนตร์เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงอำนาจทางการเมืองที่มีอิทธิพลครอบงำอิตาลีมาตลอดสมัยสงครามโลกครั้งที่สองและผู้คนนั้นได้รับผลกระทบจากอำนาจดังกล่าวอย่างไรบ้าง

อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาแบร์โตลูซซีก็ได้ประสบกับปัญหาในการสร้างภาพยนตร์ของตนอย่างมากอย่างเช่นความล้มเหลวในด้านรายได้และคำวิจารณ์ที่มีต่อภาพยนตร์เรื่อง *La Luna* ในปีค.ศ. 1979 และ *Tragedy of a Ridiculous Man* ในปีค.ศ. 1982 ได้ทำให้ผู้อำนวยการสร้างทั่วยุโรปไม่ไว้วางใจที่จะสนับสนุนเขาในด้านเงินทุนสำหรับถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องต่อไปของเขาซึ่งผู้กำกับจะมีโอกาสได้สร้างงานต่อไปเรื่อย ๆ ก็ต่อเมื่อภาพยนตร์ที่เขาสร้างเป็นที่นิยมอยู่อย่างสม่ำเสมอแต่สำหรับแบร์โตลูซซีแล้วนับตั้งแต่ผลกำไรที่ได้จากเรื่อง *Last Tango in Paris* แล้ว ภาพยนตร์เรื่องถัดมาเรื่องอื่น ๆ ของเขาก็ทำรายได้ไม่ค่อยจะดีนัก ด้วยเหตุนี้โครงการที่จะสร้างภาพยนตร์เรื่อง *Red Harvest* และ *1934* ที่ดัดแปลงมาจากนวนิยายของคาสซิลส์ แฮมเม็ตต์ และอัลแบร์โต โมราเวียตามลำดับจึงถูกยกเลิกไปโดยปริยาย

ในกลางทศวรรษที่ 1980 เมื่อแบร์โตลูซซีได้อ่านหนังสือเรื่อง *Man's Fate* ของอังเดร มาโลร์ และ *From Emperor to Citizen* ซึ่งเกี่ยวกับอัตชีวประวัติของอัยชิน เกียวหรือปูยี จักรพรรดิองค์สุดท้ายของจีนเขาก็ได้เกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างภาพยนตร์มหากาพย์เรื่อง *The Last Emperor* ร่วมกับ Jeremy Thomas ผู้อำนวยการสร้างอิสระชาวอังกฤษในปีค.ศ. 1987 โดยถ่ายทำที่ประเทศจีนเป็นเวลา 15 สัปดาห์ ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับรางวัลออสการ์ประจำปีค.ศ. 1988 ถึง 9 รายการด้วยกันซึ่งรวมถึงรางวัลผู้กำกับการแสดงยอดเยี่ยมและรางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยมอีกด้วย ในปีค.ศ. 1990 เขาได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง *The Sheltering Sky* ซึ่งดัดแปลงมาจากนวนิยายของ Paul Bowles ซึ่งก็ไม่ประสบความสำเร็จ ในปีค.ศ. 1996 แบร์โตลูซซีได้กลับสู่ทวีปเอเชียอีกครั้งเพื่อสร้างภาพยนตร์เรื่อง *Little Buddha* ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ไม่ค่อยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ดีเท่าใดนัก ในปีค.ศ. 1996 แบร์โตลูซซีได้กลับมาสร้างภาพยนตร์เรื่อง *Stealing Beauty (Ballo da Sola)* ซึ่งเป็นเรื่องราวของสาววัยรุ่นชาวอเมริกันที่ตามหาบิดาของเธอและเด็กหนุ่มผู้ที่เธอต้องการจะมอบพรหมจรรย์ให้แก่เขาเป็นคนแรก ในปีค.ศ. 1998 แบร์โตลูซซีได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง *Besieged* อันเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรักและค้นหา โดยได้ถ่ายทำที่กรุงโรม นำแสดงโดย David Thewillis ที่รับบทเป็นนักแต่งเพลงและ Thandie Newton ที่แสดงเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมืองชาวอัฟริกันซึ่งนักแต่งเพลงคนดังกล่าวตกหลุมรัก ภาพยนตร์เรื่องนี้โดยทั่วไปแล้วได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นงานดีเด่นอีกหนึ่งชิ้นหนึ่งของแบร์โตลูซซี

ข้อมูลจาก

บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา. *ศิลปะแขนงที่เจ็ด เพื่อวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ภาพยนตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2538.

Daniel Bradbury. Biography of Bernardo Bertolucci. [Online]. Available from :

<http://italian.vassar.edu/bertolucci/bertbio.html> [2002, November 14]

Rebecca Flint. Bernardo Bertolucci. [Online]. Available from :

<http://shopping.yahoo.com/shop?d=d&cf=artistpage&castinfo=2&id=1800010757>

[2002, November 16]

ภาคผนวก ข

แนวคิดหลังยุคสงครามเย็น

หากเราพบแนวคิดบูรพาคตินิยมอยู่ในวรรณกรรมและภาพยนตร์สมัยใหม่และเกิดความสงสัยว่าควรจะมีท่าทีเช่นไรก็ให้ลองพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตะวันออกและตะวันตกในยุคหลังสงครามเย็นที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากดังนี้

1. ระบบทุนนิยมและการค้าเสรีได้รับชัยชนะเหนือระบบอื่นดังเห็นได้จากประเทศที่เคยมีนโยบายทางเศรษฐกิจระบบปิดอย่างอดีตสหภาพโซเวียต อินเดีย จีน ละตินอเมริกา และบางประเทศในอาฟริกาได้เปิดประเทศให้ต่างชาติเข้ามาทำการค้าและการลงทุนได้ด้วยเหตุนี้จำนวนของบริษัทข้ามชาติจึงเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในขณะที่ยานาจของรัฐบาลในประเทศเหล่านั้นที่จะต่อต้านผลประโยชน์ของธนาคารและผู้ลงทุนระหว่างชาติ (international bank and investors) ได้ลดลง
2. เครือข่ายต่าง ๆ ของสื่อและการติดต่อสื่อสารได้สร้างโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมถึงกันหมดทั่วโลก ดังนั้นการปกป้องพรมแดนทางวัฒนธรรม (cultural territory) จากอิทธิพลของวัฒนธรรมจากภายนอกจะเกิดขึ้นไม่ได้หากประชาชนในพรมแดนนั้นไม่รู้จักรักที่จะปกป้องตนเองเองเพื่อที่จะได้รู้จักเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีพร้อมกับไม่ถูกครอบงำทางความคิดโลกในยุคปัจจุบันนี้เป็นโลกของระบบทุนนิยมซึ่งมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาสื่อกลาง (lingua franca) สำหรับใช้ติดต่อสื่อสารกันทั่วโลก ด้วยเหตุนี้ทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการประสบความสำเร็จในด้านอาชีพการงานหรือในด้านอื่น ๆ เช่นกัน
3. มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของอำนาจการผลิต จากเดิมตะวันตกเป็นประเทศที่มีอำนาจการผลิตมากกว่าตะวันออกแต่ด้วยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในตะวันออกไกลในเวลาต่อมาทำให้อำนาจการผลิตเริ่มมาอยู่ที่ตะวันออกมากขึ้น
4. หลังการสิ้นสุดของยุคสงครามเย็นและการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ทั้งหมดยกเว้นคิวบาซึ่งระบอบคอมมิวนิสต์ยังคงมีอยู่แต่ในตะวันออกไกลเท่านั้นก็ได้เกิดการแบ่งแยกระหว่างตะวันออกและตะวันตกทั้งหมดอย่างแท้จริง รัสเซียได้กลายเป็นประเทศที่ปกครองแบบ

ประชาธิปไตยตะวันตก ในขณะที่จีนซึ่งเคยเป็นประเทศที่ร่วมอุดมการณ์คอมมิวนิสต์กับรัสเซียก็ยังคงปกครองระบอบคอมมิวนิสต์อยู่โดยที่เศรษฐกิจของประเทศได้เจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากจึงไม่มีความขัดแย้งทางการเมืองในโลกนี้อีกแล้วที่ก่อให้เกิดการแบ่งเป็นยุโรปและตะวันตกแต่กลับเกิดการแบ่งเป็นตะวันตกและตะวันออกแทน ตะวันออกถูกแบ่งออกเป็นตะวันออกไกลซึ่งเป็นโซนแห่งลัทธิขงจื้อ ตะวันออกตอนกลางซึ่งเป็นพวกฮินดู และตะวันออกไกลซึ่งเป็นพวกอิสลาม

5. ในความสัมพันธ์ระหว่างตะวันตกและตะวันออกไกลได้เกิดการปะทะกันขั้นรุนแรงขึ้นในปี ค.ศ. 1991 ซึ่งก็คือสงครามอ่าวเปอร์เซีย (the Gulf War) และในอีกสองปีต่อมาสหรัฐอเมริกาได้สร้างทำหน้าที่เป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยประนีประนอมระหว่างชาวยิวซึ่งพูดภาษาอังกฤษและชาวปาเลสไตน์ซึ่งพูดภาษาอาหรับโดยจัดฉากให้ทั้งสองจับมือแสดงมิตรภาพกัน ณ ดินแดนตะวันตก และในวันที่ 11 กันยายน 2001 ได้เกิดเหตุการณ์เครื่องบินพุ่งชนตึกเวิร์ดเทรด เซ็นเตอร์ของสหรัฐอเมริกาอันส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตหลายพันคน ผลกระทบที่ตามมาจากเหตุการณ์นี้คือก่อให้เกิดสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกากับอัฟกานิสถานและสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิรักในเวลาต่อมา

6. มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอันเกือบจะกลายเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับกระแสโลกาภิวัตน์ นั่นคือ ได้เกิดการฟื้นฟูพิธีกรรม ศาสนา และประเพณีอย่างเป็นสากลและเกือบจะทั่วโลกเพื่อตอบสนองต่อกระแสโลกาภิวัตน์ที่ได้มีการใช้สื่อใหม่ๆ กระตุ้นให้เกิดการปกป้องทางวัฒนธรรมของชุมชนต่างๆ ทั้งชุมชนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ดังเช่นการที่ชาวดัตช์ได้จัดการบรรยายขึ้นที่คณะภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยโคโร เขาได้พูดถึงความเป็นชาตินิยม (nationalism) เอกราช (independence) และอิสรภาพ (liberation) ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงสิ่งที่จักรวรรดินิยมใช้ในการปฏิบัติการทางวัฒนธรรม

จากที่แนวโน้มของโลกในยุคสงครามเย็นเป็นเช่นนี้เองจึงได้มีผู้เสนอแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตะวันออกและตะวันตกในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. การปะทะกันทางอารยธรรม (the clash of civilization)

แนวคิดนี้เป็นแนวคิดของ Samuel P. Huntington อดีตที่ปรึกษาด้านความมั่นคงแห่งชาติ (former national security advisor) ของประธาน Lyndon B. Johnson

ฮันติงตันเป็นผู้ประพันธ์หนังสือ *The Third Wave : Democratization* ที่ได้รับการชื่นชมอย่างสูงในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 (Norman, OK, Univ. of Oklahoma Press, 1991) ปัจจุบันฮันติงตันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทางด้านศาสตร์ที่เกี่ยวกับรัฐบาล (Eaton Professor of the Science of Government) และเป็นผู้อำนวยการของสถาบัน John M. Olin ที่สอนยุทธศาสตร์ศึกษา (strategic studies) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

ในปี ค.ศ. 1993 เขาได้สร้างมุมมองแบบใหม่ที่มีต่อโลกขึ้นแทนที่มุมมองที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ได้สูญเสียไปแล้วของสหรัฐอเมริกาซึ่งในทางวัฒนธรรมการเมืองของสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นความจำเป็นของชาติที่ต้องมีการมองโลกว่าต้องมีลำดับของความขัดแย้งระหว่างความดีกับความเลว ฮันติงตันกล่าวว่าลำดับของความขัดแย้งนั้นอยู่บนพื้นฐานของการปะทะกันทางอารยธรรม กล่าวคือ เขากล่าวว่าการแบ่งแยกเป็นอารยธรรมต่าง ๆ กันเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คนในโลกมีความแตกต่างกันอันนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างมวลมนุษยชาติหรือการปะทะกันทางอารยธรรมนั่นเอง การปะทะกันทางอารยธรรมนี้จะเกิดขึ้นทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเมือง ในความเห็นของฮันติงตันอารยธรรมในโลกแบ่งเป็น 7-8 แบบด้วยกันคือตะวันตก ได้แก่ ยุโรปและอเมริกาเหนือ (the Western : Europe and North-America) ขงจื๊อ (the Confucian) ชาวญี่ปุ่น (the Japanese) ชาวมุสลิม (the Islamic) ชาวฮินดู (the Hindu) พวกสลาวิก ออโธดอกซ์ (the Slavic-Orthodox) ชาวละตินอเมริกัน (Latin American) และชาวแอฟริกัน (African) ฮันติงตันมองว่าความแตกต่างระหว่างอารยธรรมเป็นความแตกต่างพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์ทั่วโลกต่างกัน หาใช่ความแตกต่างทางมโนคติและการเมืองเพราะระบอบการเมืองแบบคอมมิวนิสต์ยังสามารถเปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตยได้ คนร่ายกลายเป็นคนจนได้แต่คนรัสเซียไม่อาจกลายเป็นคนเอสโตเนีย (Estonians) หรือคนอัซซีเรีย (Azeris) ก็ไม่อาจกลายเป็นคนอาร์มาเนียได้ (Armenians) ฮันติงตันกล่าวว่าความแตกต่างในด้านอารยธรรมเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงและยาวนานมากที่สุดเท่าที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ ในสายตาของเขามองว่าขณะนี้ตะวันตกมีอำนาจมากที่สุดและต้องเผชิญหน้ากับพวกที่ไม่ใช่คนตะวันตกที่มีความต้องการ มีความตั้งใจ และมีแหล่งทรัพยากรที่จะทำให้โลกเป็นรูปร่างในทางที่ไม่ใช่ตะวันตกเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จุดยืนของตะวันตกถูกสกัดกั้นโดยการขัดขวางทางเศรษฐกิจของตะวันออก เช่น จากจีน เป็นต้น สงครามอ่าวเปอร์เซียไม่ได้เกิดจากการที่โลกต่อต้านอิรักแต่จริง ๆ แล้วเกิดจากตะวันตกต่อต้านอิสลาม (the West against Islam) ซึ่งก็คือการปะทะกันทางอารยธรรมนั่นเอง เขายังกล่าวที่จะบอกอีกว่าหากเกิดสงครามโลกครั้งต่อไปจะต้องเป็นสงครามระหว่างอารยธรรมและว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อส่วนอื่น ๆ ของ

โลกจะเป็นไปในแบบผิวเผินเท่านั้นเพราะโดยพื้นฐานแนวคิดแบบตะวันตกมีความแตกต่างจากอารยธรรมอื่นๆ โดยทั่วไป เช่น แนวคิดปัจเจกชนนิยม (individualism) ลัทธิเสรีนิยม (liberalism) ระบอบรัฐธรรมนูญ (constitutionalism) สิทธิมนุษยชน (human rights) ความเสมอภาค (equality) เสรีภาพ (liberty) การปกครองด้วยกฎหมาย (the rule of law) ลัทธิประชาธิปไตย (democracy) ตลาดเสรี (free markets) การแยกจากกันระหว่างศาสนาและรัฐ (the separation of church and state) ฮันติงตันยังคงเชื่อว่าชาวเอเชียจะหาทางเอาขงจื๊อและอิสลามมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อที่จะท้าทายอำนาจ ค่านิยม ผลประโยชน์ของตะวันตกที่จะต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายเหล่านี้ด้วยการร่วมกันสนับสนุน ส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียวกันของอารยธรรมตะวันตกให้ก้าวหน้าและยิ่งใหญ่มากขึ้นพร้อมกับจำกัดการแพร่ขยายความเข้มแข็งทางการทหารของรัฐอิสลามและรัฐลัทธิขงจื๊อ

จากการที่ฮันติงตันได้สร้างภาพของโลกที่น่าตกใจเช่นนี้ก็ให้มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของเขาหลายคนด้วยกันอย่างเช่น Fouad Ajami ผู้ซึ่งยืนยันว่ารัฐชาติเป็นตัวทำให้เกิดการเมืองระหว่างชาติขึ้น ไม่ใช่อารยธรรม รัฐชาติทั้งในตะวันออกและตะวันตกจะปฏิบัติการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักและจะพิจารณาถึงหน้าที่ทางอารยธรรมน้อยมากหรือกล่าวได้ว่าอารยธรรมไม่อาจที่จะควบคุมรัฐได้ในขณะที่รัฐจะควบคุมอารยธรรม ดังนั้นจะเห็นว่าในปีค.ศ. 1990-1991 ประเทศอาหรับส่วนใหญ่ก็ไม่ได้แม้แต่จะเข้าข้างอิรักและแน่นอนว่าพวกเขาจะไม่สนับสนุนพวกลัทธิขงจื๊อต่อต้านตะวันตกหากว่านั่นไม่ใช่ผลประโยชน์ของพวกเขา อาจามียังปฏิเสธความคิดของฮันติงตันที่ว่าวัฒนธรรมตะวันตกมีผลกระทบต่อเอเชียแต่เพียงผิวเผินดังเห็นได้จากความคิดแบบวิทยาศาสตร์ (the secular idea) ระบบของรัฐและสมดุลทางอำนาจ (the state system and the balance of power) วัฒนธรรมชนนิยมของตะวันตกที่ได้ทะลุข้ามผ่านกำแพงภาษาศาสตร์และอุปสรรคอื่นๆ ที่มีอยู่ในประเทศแถบเอเชียหรือพื้นที่ส่วนอื่นของโลกได้ซึ่งก็เช่นเดียวกันกับ Liu Binyan ที่กล่าวว่าแม้ว่าลัทธิขงจื๊อกำลังกลับคืนสู่ประเทศจีนทีละเล็กละน้อยแล้วก็ตามก็ไม่อาจเทียบได้กับอิทธิพลที่เต็มไปด้วยพลังอำนาจอย่างสูงของวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อประชาชนชาวจีนตลอด 20 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ Kishore Mahbubani แห่งมหาวิทยาลัยข้าราชการพลเรือน (the Civil Service College) ประเทศสิงคโปร์ ยังมีความเห็นว่าแนวคิดของฮันติงตันเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงสภาวะจิตใจทางความคิดที่มีอันตรายโดยแท้ที่จริงแล้วชาวตะวันตกก็รู้ว่าส่วนอื่นๆ ของโลกนั้นรู้สึกกลัวตะวันตกมากยิ่งขึ้นกว่าตะวันตกจะรู้สึกกลัวพวกเขา อีกทั้งยังไม่มี ความเหมือนกันระหว่างอิสลามและขงจื๊อในการที่จะเชื่อมโยงทั้งสองเข้าด้วยกันเพราะความเป็นจริงโดยพื้นฐานแล้วตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เข้ากันได้กับตะวันตกได้มากกว่าอิสลามและตะวันตกกำลังทำให้ตนเองลดต่ำลงด้วยน้ำมือของตัวเองเองจากความไม่มีระเบียบวินัยทางการเงินและงบประมาณ การสะสมเงินต่ำ (low savings) การไม่มีจริยธรรมในการทำงาน การขาดคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ และความเป็นประชาธิปไตยที่มากจนเกินควรของตะวันตกนั่นเอง

2. ปังฉิมคตินิยม (Occidentalism)

เป็นแนวคิดที่เป็นการตอบโต้แนวคิดบูรพาคตินิยมของชาติดัตช์ที่คนตะวันตกมองคนตะวันออกอย่างมีอคติ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังแนวคิดนี้คือศาสตราจารย์ Hassan Hanafi ซึ่งเป็นผู้นำของสถาบันปรัชญา (the Institute of Philosophy) ของมหาวิทยาลัยโคโรและเป็นอดีตผู้วิจัยที่มหาวิทยาลัยสหประชาชาติ (the United Nations University) ในโตเกียวในปี ค.ศ. 1992 เขาได้ตีพิมพ์หนังสือซึ่งหนาถึง 881 หน้าเกี่ยวกับปังฉิมคตินิยมที่เรียกร้องให้ตะวันออกสร้างภาพของตะวันตกขึ้นอย่างเดียวกับที่คนตะวันตกได้เคยทำกับคนตะวันออกในรูปแบบของบูรพาคตินิยมมาก่อนโดยมีวัตถุประสงค์คือสร้างประเพณีนิยมในทางสติปัญญาของอาหรับที่เป็นอิสระขึ้นมาอีกครั้ง เขากล่าวว่าจนถึงปัจจุบันตะวันตกเปรียบเหมือนครูและตะวันออกก็เปรียบเหมือนนักเรียน โดยลักษณะเช่นนี้จะสิ้นสุดลงได้หากตะวันออกมองว่าตะวันตกเป็นเพียงแหล่งของความรู้ และอาหรับต้องเรียนรู้ที่จะศึกษาตะวันตกในฐานะหนูทดลอง ฮานาฟีเชื่อว่าขณะนี้ตะวันตกเข้าสู่ยุคเสื่อมโทรมแล้วโดยได้อ้างความคิดของ Francis Fukuyama ที่ว่าประวัติศาสตร์ได้ดำเนินมาถึงจุดสิ้นสุดแล้วแต่ฮานาฟีกล่าวว่าสำหรับชาวอาหรับ ชาวแอฟริกัน ชาวละตินอเมริกัน และชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของพวกเขายังไม่สิ้นสุดและบางที่ยังไม่ได้แม้แต่จะเริ่มขึ้นด้วยซ้ำ ประวัติศาสตร์ของตะวันตกและตะวันออกไม่สอดคล้องกัน สำหรับอาหรับแล้วช่วงเวลาที่ตะวันตกเรียกว่ายุคกลางนั้นจริง ๆ แล้วคือยุคโบราณและในขณะนี้อาหรับกำลังอยู่ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ เขาเชื่อว่าอาหรับสามารถเป็นผู้สร้างที่แท้จริงได้หากเพียงพวกเขาเป็นอิสระจากการครอบงำทางด้านานของตะวันตก นั่นคือ ชาวอาหรับจะต้องไม่ถูกหลอกให้เชื่อในเรื่องวัฒนธรรมที่เป็นสากล (a universal culture) ซึ่งเป็นเพียงตำนานที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้หลอกผู้ที่ถูกครอบงำซึ่งลักษณะเช่นนี้อารยธรรมอียิปต์โบราณ จีน อินเดียได้เคยทำมาก่อนและในขณะนี้ตะวันตกก็ทำเช่นนั้นเหมือนกัน ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าฮานาฟีต้องการให้ความน่าเชื่อถือของบรรดานักปราชญ์อย่างเดสการ์ต (Descartes) คานท์ (Kant) เฮเกิล (Hegel) และมาร์กซ์ (Marx) ที่เปรียบเสมือนเทพเจ้าของคนตะวันตกลดลงไปในสายตาของชาวอาหรับนั่นเอง

3. ลัทธิสากลนิยม (Universalism)

เป็นแนวคิดที่ Stein Tønnesson ได้นำเสนอว่าให้ใช้สิ่งที่ดีที่สุดของทุกอารยธรรม ไม่เน้นถึงความแตกต่างระหว่างอารยธรรมเหล่านี้ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดอารยธรรมที่ทั่วโลกใช้ร่วมกันได้ (global civilization) สร้างโลกเดียวที่มีพื้นฐานอยู่บนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ร่วมกัน ต่อสู้และปกป้องความเป็นตัวของตัวเอง (seclusiveness) โดยปราศจากการครอบงำ โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์นั้นมีความเหมือนกัน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ถูกทำให้เด่นชัดขึ้นโดยผู้ที่ยึดหลักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมนั้นควรจะได้รับกรยกเว้นจากกฎเกณฑ์ทั่วไปและไม่ควรจะขยายความแตกต่างทางวัฒนธรรมนี้ให้มากจนเกินไป การสร้างสะพานที่ใช้ข้ามทางวัฒนธรรมนั้นผู้สร้างจะต้องสร้างจากทั้งสองฟากประชาชนจากทั้งสองฝั่งจึงจะสามารถข้ามไปมาได้ แน่่อนว่าการสร้างสะพานในลักษณะนี้อาจจะยากในยุคศตวรรษที่ 12 แต่อาจจะง่ายขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์เพราะมีผู้สร้างสะพานข้ามทางวัฒนธรรม (cultural bridge-builders) ที่มีอิทธิพลอย่างมากในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ (computer) อุตสาหกรรมต่างๆ (industries) ครูสอนภาษาอังกฤษ (English teacher) สำนักพิมพ์ต่างๆ (publishers) สำนักงานการท่องเที่ยว (travel agencies) บริษัทข้ามชาติ (international corporations) ระบบสายการบิน (airway systems), บริษัทติดต่อสื่อสารโทรคมนาคม (telecommunication companies) ระบบทุนนิยมที่ทันสมัย (high tech capitalism) โรงแรม (hotel) หน่วยงานกองทุนระหว่างชาติ (international funding agencies) สถาบันการอดีตอาณานิคม (former colonial institutions) ผู้ลี้ภัย (refugees) ผู้อพยพ (immigrants) ภัตตาคารที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม (culturally mixed restaurants) เครือข่ายวิจัย (research networks) และสถาบันเชี่ยวชาญในการเรียนรู้ทำความเข้าใจผู้อื่น (institutes specialising in knowing about others)

อย่างไรก็ตามก็ได้มีผู้แสดงความไม่เห็นด้วยกับลัทธิสากลนิยมโดยกล่าวว่าเป็นแนวคิดที่ฟังดูเป็นอุดมคติเกินที่จะใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งท่ามกลางหมู่วมวลมนุษย์รวมถึงเป็นวิธีการในการแก้ปัญหาที่ผิวเผินเกินไปและไม่น่าจะใช้ได้ดังที่ Trankell ชี้ให้เห็นถึงปัญหานี้ว่าใครที่จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับทุกคนซึ่งลัทธิสากลนิยมนี้เป็นวิธีการทางความคิดแบบตะวันตกที่เชื่อมโยงประเพณีตามความคิดของตะวันตกในเรื่องความคิดแบบยูโทเปียหรือความคิดแบบอุดมคติ (idealistic, utopian thinking) ที่มีรากเหง้ามาจากความเชื่อในศาสนาที่บูชาพระเจ้า

องค์เดียว (monotheism) ความคิดแบบยูโทเปียหรือลัทธิสากลนิยมนี้ก็ไดลดตัวลงกลายเป็นความเย่อหยิ่งในทางวัฒนธรรม (culture arrogance) และการยืนยันหรืออ้างสิทธิของตนเองอย่างหลับลับตา (blind self-assertion) ซึ่งวิธีการคิดอย่างนี้ได้ทำให้เกิดลัทธิครูเสด (crusaderism) ขึ้นในอดีตและเกิดนโยบายทางการต่างประเทศในแง่ของการปฏิบัติ (the missionary foreign policy) ในปัจจุบันตั้งเห็นได้จากนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาได้กล่าวอ้างความเป็นสากลในเรื่องสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา (parliamentary democracy) ว่าได้ทำให้เกิดความไม่พอใจหรือรำคาญใจให้กับผู้นำทางการเมืองของเอเชียซึ่งในความเป็นจริงแล้ว Yeu-Farn Wang คิดว่าชาวเอเชียส่วนใหญ่คงไม่รู้สึกต่อต้านความคิดในเรื่องประชาธิปไตยและเรื่องสิทธิมนุษยชนแต่เป็นเพราะว่าพวกเขาถูกโจมตีโดยนโยบายการต่างประเทศที่มีพื้นฐานมาจากข้อสรุปที่ยอมรับว่ามีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างตะวันออกและตะวันตกจริง

ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นแนวคิดบูรพาคตินิยม การปะทะกันทางอารยธรรม ปังฉิมคตินิยม หรือลัทธิสากลนิยมต่างก็ยังคงรักษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมของตนกับผู้อื่นไว้ในขณะที่เราพยายามที่จะทำความรู้จักกับบุคคลอื่นและอาจจะนำมาซึ่งความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกันระหว่างมนุษยชาติได้ ดังนั้นทางเลือกในการปฏิบัติจริง ๆ จึงไม่น่าจะใช้แนวคิดเหล่านี้แต่น่าจะเป็นทางเลือกที่เป็นสองแนวทางด้วยคือ

1. ขจัดอคติทางเชื้อชาติที่มีต่อผู้อื่นที่ไม่ใช่พวกเดียวกับตนรวมทั้งลดพลังอำนาจของความรู้ที่เกิดจากอคติดังกล่าว

ทั้งนี้เนื่องจากจะเห็นได้ว่าชาอิดได้พยายามที่จะแก้ไขเรื่องของการสร้างความรู้ของมวลมนุษย์ที่เต็มไปด้วยอคติทางเชื้อชาติ (ethnocentrism) ที่สร้างขึ้นตั้งแต่อดีตเป็นเวลาลหลายศตวรรษเพราะความมีอคติทางเชื้อชาตินี้ก็คือผลผลิตจากความโง่เขลาเบาปัญญา (a product of ignorance) และเป็นแบบฝึกปฏิบัติทางอำนาจ (the exercise of power) เป็นเวลายาวนานที่วิธีคิดแบบตะวันตกได้สร้างแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ขึ้นมาครอบงำหลักการทางสังคมศาสตร์โดยเฉพาะในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ที่มีแนวคิดอย่างทางเลือกที่สมเหตุสมผล (rational choice) ใครดีใครอยู่ ไม่ได้ก็เสีย (zero-sum games) ไม่นั่นก็อันนั้น ถ้าเป็นอย่างนี้ก็เป็นอย่างนั้น (either/or and if/then dichotomies) ซึ่งไม่ต่างจากแนวคิดลัทธิสังคมนิยมดาร์วิน (social Darwinism) ส่วนในหลักการทางสังคมศาสตร์ก็มีแนวคิดอย่างเช่นความสมเหตุสมผล

(rationality) ความมีประสิทธิภาพ (efficiency) การปลดปล่อยให้เป็นอิสระ (emancipation) ความก้าวหน้า (progress) การพัฒนา (development) ซึ่งแนวคิดเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะทำให้มวลชนนั้นเป็นกลุ่มก้อน (a mass) เป็นสังคมที่ลดความเป็นปัจเจกชนหรือลักษณะเฉพาะบุคคลลงไป (de-personalized society) ลักษณะของความคิดแบบเครื่องจักรหรือกลไกเช่นนี้ (mechanical way of thinking) ได้ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นกับผู้ที่ไม่ใช่ชาวตะวันตกหรือขัดแย้งแม้แต่กับชาวตะวันตกด้วยตนเองด้วยหากแบบฝึกปฏิบัติทางอำนาจและความมีอคติทางเชื้อชาติได้ผลิตทฤษฎีในทางสังคมศาสตร์ขึ้นมา ดังนั้นในอนาคตควรจะลดพลังอำนาจทางความรู้ของมนุษย์ที่ผลิตมาจากแนวคิดเหล่านี้ลงไปและเราก็จะมีโอกาสในการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในทางวัฒนธรรมและทฤษฎีความรู้ซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

การลดพลังอำนาจทางความรู้ของมนุษย์ที่เกิดจากความมีอคติทางเชื้อชาตินี้ความหมายโดยนัยก็คือการจัดความมีอคติทางเชื้อชาติให้หมดไปนั่นเอง นั่นคือ เป็นการมองที่ไม่มี การแบ่งเขาแบ่งเราให้เกิดความแตกต่างเพิ่มขึ้นอีก อย่ามองในลักษณะแบ่งชนชั้น ไม่มีผู้ที่เหนือกว่าหรือต่ำกว่าอีกต่อไป เป็นการมองว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันแม้ว่าจะมีสีผิวต่างกันไปก็ไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่ใช้ตัดสินว่ามนุษย์แตกต่างกันเพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นไปตามเหตุปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อมนุษย์ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือมนุษย์ทุกผู้ทุกเหล่าล้วนมีความเหมือนกัน ในแง่อารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการทางด้านชีวภาพและด้านปัจจัยสี่เช่นเดียวกัน และนอกจากจะจัดทัศนคติของความมีอคติในจิตใจของมวลมนุษย์แล้วก็ควรจะทำให้เกิดความรักและความกรุณาอันเป็นคุณสมบัติที่ดีของความเป็นมนุษย์อีกด้วยเพราะหากเรายังต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมเช่นนี้การรู้จักมีความรักและความกรุณาที่เป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้มีฉะนั้นมนุษย์ก็จะต้องอยู่ร่วมกันด้วยความเร่าร้อน ความไม่มีความสุข และความไร้ซึ่งสันติภาพเพราะมนุษย์คิดแต่จะ ทำร้ายทำลายซึ่งกันและกัน ความกรุณาที่แท้จริงคือจะต้องไม่มีความรู้สึกสมเพชเจือปนอยู่ด้วย เพราะนั่นเป็นความรู้สึกถูกผู้อื่นมากกว่าจะเป็นความกรุณาที่แท้จริง ความกรุณาที่แท้จริงจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจว่าการที่ผู้อื่นต้องอยู่ภายใต้ภาวะที่ทุกข์ยากลำบากเช่นนั้นมิใช่เพราะเขาต้องการแต่เป็นเพราะเหตุปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่ทำให้เขาไม่สามารถอยู่ในสภาพที่ดีพร้อมเท่าเราได้ เราต้องตระหนักว่าเขาก็ปรารถนาที่จะมีความสุขและไม่อยากประสบกับความทุกข์ใดๆ เดียวกับเรา เขามีสิทธิที่จะได้รับความสุข หลีกหนีจากความทุกข์ได้เช่นเดียวกับเราเหมือนกัน เพราะเขาก็เป็นมนุษย์คนหนึ่งเช่นเดียวกันกับเรานั้นเอง และเมื่อเรามีท่าทีแห่งความรักความกรุณาอย่างแท้จริงแก่กันแล้วความไม่เบียดเบียนกันก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ความขัดแย้งอันนำมาซึ่งความรุนแรงก็จะปลานการไป ในทางตรงกันข้ามหากเรามีอคติหรือรู้สึกไม่ดีต่อผู้อื่น

เขาก็จะรู้สึกต่อเราเช่นนั้นเหมือนกัน ผลที่ตามมาก็คือจะเกิดระแวง สงสัย ความกลัวซึ่งกันและกันทำให้เกิดระยะห่างระหว่างกันพร้อมกับความรู้สึกของความเป็นศัตรูเพิ่มมากขึ้นเข้าไปอีก ทำให้การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกันเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น การกระทำของเราก็จะเต็มไปด้วยความรุนแรงรวมทั้งผู้คนในโลกก็จะมีทัศนคติที่หลากหลายแตกต่างกันหรือไม่ลงรอยกัน หากเราใช้ความรุนแรงเพื่อลดทอนความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกันแน่นอนว่าผลที่ตามมาคือจะต้องมีความรุนแรงตอบสนองกลับมามันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เลวร้าย ดังนั้นจึงเป็นไปได้เลยที่จะลดทอนความขัดแย้งโดยใช้ความรุนแรงเพราะความรุนแรงย่อมนำมาซึ่งความซึ่งโกรธ ความไม่พึงพอใจเราจึงไม่ควรจมอยู่กับความรู้สึกที่มีอคติต่อผู้อื่นเพื่อขจัดเสียซึ่งผลของความเลวร้ายอันมาจากความรู้สึกรุนแรงที่เกิดมาจากความมีอคติในจิตใจนั้น หากเราคาดหวังหรือต้องการให้คนอื่นคิดกับเราอย่างไม่มีอคติหรือเป็นมิตรกับเราเราก็ควรที่จะสร้างฐานของความรู้สึกเป็นมิตรให้เกิดขึ้นกับตัวเรา ไม่เช่นนั้นเราก็จะกลายเป็นคนที่ขาดเหตุผลที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอคติที่มีอยู่ภายในจิตใจเราแม้ว่าเราต้องการให้ผู้อื่นเป็นมิตรกับเรา ดังนั้นมนุษย์จึงควรเรียนรู้ที่จะพัฒนาความรักและความกรุณาที่แท้จริงให้เกิดขึ้นในใจของมนุษย์ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อเป็นการลดทอนความขัดแย้งรุนแรงในสังคมมนุษย์เพื่อจะได้เกิดสันติสุขและสันติภาพแก่สังคมมนุษย์อย่างแท้จริง

2. เชื่อมโยงประชาชนเข้าหากันแทนที่การแบ่งแยกผู้คนออกจากกัน

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นแนวคิดบูรพาคตินิยม การปะทะกันทางอารยธรรม ปัจฉิมคตินิยม หรือความเป็นสากลนิยมก็ตามต่างก็เป็นแนวคิดที่คงความแตกต่างระหว่างมนุษย์ด้วยกันทำให้มนุษย์เกิดการแบ่งแยกกันอันนำไปสู่ความรู้สึกไม่ไว้วางใจและหวาดระแวงซึ่งกันและกันแทนที่จะเชื่อมโยงผู้คนเข้าไว้ด้วยกันทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วมนุษย์ไม่อาจที่จะอยู่เป็นเอกเทศได้เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันจึงไม่มีใครสามารถแบ่งแยกจากหรืออยู่เหนือใครได้อย่างสิ้นเชิง ด้วยเหตุนี้การรู้จักประนีประนอมจึงน่าจะเป็นหนทางเดียวที่จะช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งอันเกิดจากความเห็นที่ไม่ลงรอยกันได้ นั่นคือ รู้จักรับฟังความเห็นของผู้อื่น รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่นด้วยจิตวิญญาณแห่งการประนีประนอมรวมทั้งเชื่อมโยงทุกคนเข้าด้วยกันอันจะเป็นการแบ่งปันผลประโยชน์แก่กันและกันและการพัฒนาความก้าวหน้าที่แท้จริงให้เกิดขึ้นได้เพราะทุกวันนี้โลกของเรากำลังเลิกลงเรื่อย ๆ แนวคิดเรื่องการแบ่งเป็นฝักฝ่ายนั้นล้าสมัยลงไปเสียแล้วเพราะเป็นแนวคิดที่นำมาซึ่งความรุนแรงและความขัดแย้งอันส่งผลร้ายแก่มนุษย์ทุกคน หากมนุษยชาติสามารถอยู่ร่วมกันโดยปราศจาก

อคติแล้วเมื่อถึงเวลานั้นความสันติสุขก็ย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั่วโลกอย่างแน่นอน แนวทางทั้งสองที่ได้กล่าวมานี้อาจไม่ใช่แนวทางที่ดีที่สุดหรือถูกต้องที่สุดเพราะในภายภาคหน้าอาจมีผู้ที่สามารถค้นพบหนทางที่ดีกว่าในการแก้ไขปัญหานี้

ข้อมูลจาก

Stein Tonnesson. Orientalism, Occidentalism and Knowing about Others. [Online].

Available from : <http://nias.ku.dk/Nytt/Thematic/Orientalism/Orientalism.html>

[2002, July 27].

Yeu-Farn Wang. Beyond Multi-Culturalism Universalism, Multi-Culturalism and Beyond-

Continuing the Dialogue on Orientalism. [Online]. 1996 Available from :

<http://nias.ku.dk/Nytt/Thematic/Orientalism/yeyfarn.html> [2002, July 27].

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจิรารัตน์ ประยูรวงษ์ เกิดเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2515 ที่โรงพยาบาล
เจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง (เหรียญทอง) ในปีการศึกษา 2541 และเข้าศึกษา
ต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปีพ.ศ. 2542 ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย (สกว.) โครงการเอเชีย-ยุโรปศึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้